

ט

(כג)

קובץ לחיזוק ההתקשרות

קובץ לחיזוק ההתקשרות

י"ד בסלו

ה'תש"ע - פרצת

יוצא לאור ע"י

תלמידי ישיבת

"תומכי תמימים ליובאוויטש המרכזית"

ברוקלין נ.י.

770 איסטערן פארקוויי,

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושבעים לבריאה

שמונים ואחת שנה לנישואי כ"ק אדמו"ר והרבנית הצדקנית

תוכן עניינים

7	..... דבר מלכות א - ההתנגדה במנהגי בית הרב ב - הנצחיות דנישואין - לאחר תחיית המתים
13	..... רשמי חתונה רשמים מהחתונה המלכותית שכתב איש בית רבי, הרה"ח ר' אלי' חיים אלטרוויז הי"ד
35	..... י"ד כסלו לאורך השנים קטעי יומנים מהנעשה בבית חיינו בי"ד כסלו' לאורך שנות הנשיאות
53	..... כתבי יד קודש כת"ק הקשורים לחתונת כ"ק אדמו"ר והרבנית הצדקנית
61	..... תמונות נדירות תמונות נדירות של כ"ק אדמו"ר מתקופת הנישואים

פתח-דבר

אחינו תלמידי התמימים שיחיו,
שלום וברכה!

במשך חודש תשרי שנה זו ראתה אור סדרת קבצים שיועדו לעורר ולחזק את אור וחום ההתקשרות לאבינו רוענו כ"ק אדמו"ר. זכינו, והסדרה נתקבלה בשמחה ובהשתוקקות על ידי תלמידי התמימים ואנ"ש, ובהתאם לזה הננו להמשיך בהוצאת הקבצים מפעם לפעם גם במשך השנה, על מנת לעורר ולחזק את הקשר והשייכות בין כלל תלמידי התמימים בישיבות תורת"ל בכל רחבי תבל לבית חיינו.

בקשר ליום הבהיר י"ד כסלו - "דאס איז דער טאג וואס מ'האט מיר פארבונדן מיט אייך און אייך מיט מיר" - שמונים ואחת שנים לנישואי כ"ק אדמו"ר זי"ע והרבנית הצדקנית נ"ע, הננו בזה להגיש הקובץ הנוכחי ובו:

(א) **דבר מלכות** - (א) שיחת כ"ק אדמו"ר בענין ההנהגה במנהגים שנהגו רבותינו, חלק מהתנועות י"ד כסלו ה'תשי"ד - יובל העשרים וחמש (ראה במדור י"ד כסלו לאורך השנים" - יומן מפורט אודות התנועות שבת זו). (ב) רשימת דברי כ"ק אדמו"ר בעת השבעה על הרבנית נ"ע.

(ב) **רשמי חתונה** - יומן מהחתונה המלכותית שכתב איש בית רבי, הרה"ח ר' אלי' חיים אלטהויז הי"ד, שזכה להיות ה'שומר' של כ"ק אדמו"ר בעת שבוע החתונה, וכתב לאנ"ש מרחבי תבל מכתב המתאר באריכות את מהלך ההתרחשויות.

(ב) **י"ד כסלו לאורך השנים** - תיאור מהמתרחש בבית חיינו בי"ד כסלו במשך השנים. החומר נלקט ושולב מיומנים שונים.

(ג) **כתבי יד קודש** - כתי"ק כ"ק אדמו"ר בקשר לחתונה.

(ד) **תמונות נדירות** - תמונות כ"ק אדמו"ר מתקופת החתונה ואחרי'. סדרת תמונות כ"ק אדמו"ר במחיצת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ בכמה הזדמנויות. - בצירוף הסברים מהספרן הראשי בספריית אגו"ח הרה"ח ר' שלום דובער שי' לוי.

כן שילבנו בין הדפים פקסמליות, תמונות ומסמכים השייכים לחתונה המלכותית.

תודתנו נתונה להרה"ת ר' מיכאל שיי' זעליגסון ולהת' מאיר שלמה שיי' לובעצקי על העזרה - זכות הרבים תלוי' בהם.

מן הראוי להביא מכתב כ"ק אדמו"ר, שבא כמענה לאלו ששלחו את איחוליהם וברכותיהם, לרגל יובל החמישים שנה לנישואין:

"בנועם קבלתי האיחולים והברכות בקשר עם יובל הנישואין. ועל פי מאמר חכמינו ז"ל כל המברך מתברך בברכתו של הקב"ה שתוספתו מרובה על העיקר, יתברכו כל אחד ואחת מהם וכולם יחד מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה בכל המצטרך להם, ובפרט בהצלחה מרובה בלימודם תורתנו הק' ובקיום מצותי' בהתמדה ושקידה, ובהנהגה לדוגמא ולמופת..." (מכתב ערב חנוכה תשל"ט).

יהי רצון, והוא העיקר, שנזכה תיכף ומיד להנישואין דהקב"ה וכנס"י בגאולה האמיתית והשלימה, ואזי נחזה באור פני מלך חיים, בהתגלות כ"ק אדמו"ר תומ"י ממש, "און צוזאמען וועלן מיר אויסמאטערן די גאולה האמיתית והשלימה".

המערכת

יום הבהיר י"ג כסלו ה'תש"ע - 'דידן נצח',
ישיבת תות"ל המרכזית - 770

דבר מלכות

א - ההנהגה במנהגי בית הרב
ב - הנצחיות דנישואין - לאחר תחיית המתים

ההנהגה במנהגי בית הרב

משיחת י"ד כסלו שנת ה'תשי"ד יובל הכ"ה לנישואין*

להתפס ("מ'דארף זיך ניט אנכאפן") להידורים שלא שייכים אליהם, ומה שגם לפעמים ישנו גם חשש שיעשה מההידור עיקר, ועל העיקר לא ישים לב כדבעי – מ"מ, אותם ענינים שגילו והגיעו אליו, בהשגחה פרטית, קרוב לודאי שזוהי הוראה מלמעלה שענינים אלו שייכים אליו (וכמובן – צריך להבטיח ("באוורענען") שלא יהיה חשש האמור).

והטענה שכיון שעדיין אינו בשלימות בענינים פחותים יותר, אינו שייך לענינים נעלים – הרי המענה על זה במכתבו של כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע (על זה ש"סמוך לפלטר"י שלך לא הורשת"): "בהדי דכבשא רחמנא למה לך". כל ענין שמזדמן לידו, צריך לעשותו. אילו לא הי' הדבר שייך אליו, לא היו מזמנינים לו מלמעלה דבר זה. ובפרט אותם ענינים שהרבי גילה אותם, כנ"ל, באופן של פירסום והפצה עד ל"חוצה".

וכללות הענין בזה - שיש ענינים שפעם היו עושים אותם רק רבותינו נשיאינו, ובכך היו מוציאים י"ח את כלל ישראל; אבל עכשיו, לאחר שרבותינו נשיאינו

א. מנהגי בית הרב מחולקים לשתיים: (א) מנהגים כלליים, מנהגים שפירסומם רבים, (ב) מנהגים פרטיים, מנהגים שנהגו בחשאי.

בשנים האחרונות לחיים חיותו בעלמא דין גילה כ"ק מו"ח אדמו"ר ריבוי מנהגים, גם מאותם מנהגים שנהגו בחשאי.

בהכירו את היחס, את הרצון לקיים את דבריו, והפרסום שיקבלו הדברים – לא היה זה סתם ענין של "דרוש וקבל שכר", אלא ענין של הוראה בנוגע לפועל. והיינו, שכל אלה שהגיעה אליהם הודעת המנהגים, יתחילו גם הם, לאחר הכנה במדה ידועה, להתנהג כן בפועל. וגם – על יסוד ה"כלל גדול בתורה" "ואהבת לרעך כמוך" – שהם ימסרום לאלה שעדיין לא יודעים אודותם, שגם הם יתנהגו כן.

ובדוגמת כללות תורת החסידות, שאינה עבור כתה או חלק מבני", אלא עבור כל ישראל (כדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר בשם אדמו"ר הזקן) – כן הוא גם בנוגע למנהגי ודרכי החסידות.

והגם שמבואר בקונטרס העבודה שאן

* סעיפים א' וב' הוגהו על ידי כ"ק אדמו"ר (באדי"ש), ונדפסו כהקדמה לספר המנהגים ובהוספות ללקו"ש חכ"ג ע' 3-522.

גילו ענינים אלו, צריך כאו"א לעשותם בעצמו.

וענין זה הוא בהתאם להחידוש של חסידות חב"ד – שלא להסתמך על הרביים, אלא שתהי' גם העבודה בכח עצמו.

ב. וזהו שמצינו כו"כ ענינים שבעבר היו עושים אותם רק יחידי סגולה, ואל כולם (מפני שכאשר עושים ענין מסוים צריכים להיות שייכים אליו, וכנ"ל), ואילו עתה, לאחר שנתפרסמו הדברים, ה"ז נתפשט ונתקבל אצל כולם.

ולדוגמא – המנהג בנטילת ידים לסעודה לשפוך מים על כל יד ג"פ ולאחוז את הספל במגבת – הנה כאשר פעם שאל מישהו אם לנהוג כן, ענו לו שאין זה שייך אליו, ואילו עתה, נתפשט המנהג אצל כל החסידים כדבר פשוט,

ועד – כפי ששמעתי – שיש בתים שגם נשי ובנות ישראל מהדרות ליטול ידיהן באופן האמור ("מיט א האנטוך אויף דער פלייצע"...)!) הידור שבכמה חוגי בניי ("די עולם'שע") לא הגיע לעת עתה אפילו לרבנים – הגיע אליהן, כיון שגדלו ונתחנכו בבית חסידי.

וכאמור, שמנהגי החסידות הם כמו תורת החסידות, והרי גם בנועד לתורת החסידות השתדל כ"ק מו"ח אדמו"ר בשנים האחרונות לפרסם מאמרים ושיחות

(שבהם נתבארו ענינים בתורת החסידות ובמנהגי ודרכי החסידות) באידיש, באמרו שכוונתו שיהיו הדברים מובנים גם לנשי ובנות ישראל.

ונקודת הדברים – שההנהגה בדרכי ומנהגי החסידות, ובכללם גם מנהגי בית הרבי, הו"ע השייך לכל,

ועוד זאת – שענין זה מסייע גם לגרש את החושך כפול ומכופל שבעולם, שהרי מעט אור דוחה הרבה חושך, אפילו מעט אור, בבחינת "פתחו לי כחודה של מחט", אבל מעט אור עכ"פ מוכרח להיות; יהי' ענין זה, איפוא, ה"מעט אור" שידחה את החושך.

ג. האמור לעיל הוא בנוגע למנהגים בכלל. ובפרט בנוגע למנהגי חתונה – ה"ז בודאי נוגע לכל, שהרי בנישואין צריך להתגלות כח האין סוף ב"דור ישרים יבורך", וכיון שהתגלות כח הא"ס נמשכת על ידי נשיא הדור, לכן נוגע יותר שתהי' ההנהגה במנהגי בית הרב.

... מנהגי בית הרב שייכים לכל ישראל, שכן, מנהגי ודרכי החסידות הם כמו תורת החסידות ששייכים לכל ישראל.

וכללות הענין בזה – שאצל כאו"א מישראל צריך להיות הן גליא דתורה והן פנימיות התורה, שהם בדוגמת גוף ונשמה.

הנצחיות דנישואין – לאחר תחה"מ

רשימת דברי כ"ק אדמו"ר עם הרב לייב ע"ה צוויאק
יום שישי דהשבעה על הרבנית הצדקנית ע"ה, כ"ז שבט ה'תשמ"ח

וגו', והקב"ה משיבה יש שכר לפעולתך
נאום ה' וגו' ושבו בנים לגבולם – ענין
הגאולה.

ומובן, שהיעוד "ושבו בנים לגבולם"
כולל כל בני" שבכל הדורות, "הקיצו ורננו
שוכני עפר".

ומכיון שברור בודאי ש"הקיצו ורננו
שוכני עפר", ובקרוב ממש – הרי, יודעים
בוודאות שהנישואין הו"ע נצחי.
זאת ועוד:

אפילו בנוגע לזמן שלפני "הקיצו
ורננו שוכני עפר" – הרי, ענין המיתה
אינו אלא בחיצוניות, כפי שנראה לעיני
בשר, אבל לאמיתתו של דבר – "צדיקים
אפילו במיתתן קרויין חיים", ובלשון
הזהר (שאומרים גם ב"מענה לשון" בעת
ההשתטחות על קברי צדיקים) "צדיקאי
דאתפטר אשתכח בכולהו עלמין יתיר
מבחייה" אינו רק בעולמות העליונים
(תניח בעולמות העליונים אשתכח יתיר
בעלותו שמה"), אלא "גם בזה העולם
המעשה... אשתכח יתיר".

[ולעהער, שענין זה נתבאר באגה"ק סי'

הרב לייב צוויאק (סבו של האדמו"ר
מסקאליע), הזכיר שהי' נוכח בחתונת כ"ק
אדמו"ר*.

ואמר כ"ק אדמו"ר: נישואין הו"ע נצחי –
"בנין עדי עד".

ויש להוסיף, שענין הנצחיות מודגש גם
לאחרי שמתערב ענין שבאופן גלוי נראה
בסתירה לקשר נצחי:

לכל לראש – איתא בגמרא "לכל יש
תמורה חוץ מאשת נעורים", היינו, שאשת
נעורים אינה נשכחת, ענין הנצחיות.

ועוד ועיקר:

בהמשך הסוגיא – "אין אשה מתה אלא
לבעלה, שנאמר ואני בכואי מפדן מתה עלי
רחל".

והרי, במיתת רחל מודגש כבר ענין
הגאולה – כהמשך הכתוב "ואקרבה שם
בדרך אפרת היא בית לחם", ע"פ הדיבור
קברתי שם, שתהא לעזרה לבני' כשיגלה
אותם נבזוראדן והיו עוברים דרך שם,
יצאת רחל על קברה ובוכה ומבקשת
עליהם רחמים, שנאמר קול ברמה נשמע

*ראה גם שיהות קודש תשמו"א ח"ד עמ' 779:

והוסיף הרב לייב צוויאק: הייתי נוכח בחתונת כ"ק אדמו"ר, ועמדתי גם תחת החופה.
כ"ק אדמו"ר: יפה מאד. רואים אתם שנפגשים סוף סוף! ע"כ.

ז"ך – שהרי סידורן של אגרות הקודש נעשה ע"י "הרבנים שי' בני הגאון המחבר ז"ל נ"ע, ובמילא, גם מספרו של סימן זה – ז"ך – הוא בתכלית הדיוק].
. . והעיקר – שתיכף ומיד יהי' הענין דתחית המתים כפשוטו, "הקיצו ורננו שוכני עפר", לא רק "הקיצו" סתם, אלא

גם באופן ד"רננו", ענין השמחה, ועד לשלימות השמחה – כמודגש במ"ש הרמב"ם בריש הל' אבל, "משה תיקן להם לישראל שבעת ימי אבלות ושבעת ימי המשתה", היינו, שלאחרי ענין האבילות נשעה ענין השמחה, שבעת ימי המשתה דשמחת נישואין, באופן נעלה יותר.

ע"כ

רשמי חתונה

רשמים מהחתונה המלכותית שכתב איש בית רבי, הרה"ח ר' אלי' חיים אלטהויז הי"ד, שזכה להיות ה'שומר' של כ"ק אדמו"ר בעת שבוע החתונה, וכתב לאנ"ש מרחבי תבל מכתב המתאר באריכות את מהלך ההתרחשויות.

הכבוד הגדול אשר ברוב חסדי ד' זכה עטרת תפארת ראשנו שליט"א עתה "בבנינו"

פתיחה

ע"ד בקשתכם ובקשת אנ"ש שי' להודיע מפרטיות החתונה בווארשא של בת כ"ק אדמו"ר שליט"א, לא אמנע הטוב מאהובי נפשי, והמכסה אני מאוהבי מלגלות הרוב טוב אשר בעזרתו ית' זכיתי אני לראות בעיני, את אשר לא ראיתי ולא שמעתי עוד בימי חלדי, ואפשר לכך נוצרתי ולכך נשלחתי ונגרשתי מאוהבי ואהובי, לספר לכם ולמען ידעו אנ"ש

שי' דמדינתנו אשר השתתפו ל"ע בצערו של אותו צדיק וראו ל"ע "בחורבנו" - את כל הכבוד הגדול אשר ברוב חסדי ד' זכה עטרת תפארת ראשנו שליט"א עתה "בבנינו". ויהי רצון שלא ישלוט בו עינא בישא כי זרעא יוסף הוא.

והן אמת כי אין ידי מגעת ואין חכ בפרי עטי לתאר לפניכם עלי גליון אף מקצת מן המקצת מהמחזות הנעימות החביבות והיפות אשר חזיתי אני, איש מהיר במלאכתו, בעת אשר לפני מלכים יתיצב, מאן מלכי רבנן, אפס גם מהקצת מני' תוכלו לשער, והמעט מן המעט תתענגו ברוב ענג רוחני ונפשי עד בלי די, והי' זה שכרם. והשי"ת ירחם עלינו שזוכה בקרוב ממש שיוביל אותנו לקראת משיח צדקינו, ואין שום ספק אצלי ובטח גם אצלכם, אשר גם

אז הוא הקדוש שליט"א יקח חלק בראש בעד מסירת נפשו וגופו ממש בעד ד' ותורתו, ובעד זכותו הגדול בעיקבא דמשיחא שזכה להעיר ולהקיץ נרדמים מתרדמתם להוציא מעמקי הקליפות ומשאול תחתיות הרבה הרבה נפשות, ולהאיר את העולם בהחשך כפול ומכופל הזה בהפצת תורת הבעש"ט ז"ל להחיות העצמות היבשות.

- וגם הוא הקדוש שליט"א מרנן מרקד ומשמח אתנו

סג ה'אופריפינעס'

ה'אופריפינעס' בשבת פ' ויצא י"א כסלו ה' ברוב כבוד והדר בביתו של כ"ק שליט"א במדור העליון ובסדר גדול. אחר התפלה, בערך שעה ראשונה, במדור התחתון הכינה הרבנית הגדולה [=מרת שטערנא שרה, אשת כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע] שליט"א קידושא רבא בביתה עבור כל הנאספים בערך עשרה מנינים ש"י.

בראש השלחן ישב כ"ק שליט"א עם החתן ש"י, וכל הנאספים ישבו בצדדי השלחן בדממה דקה על כוסי יין מלאים וכל אחד ואחד ברך את רבינו שליט"א ברכת לחיים ברוב אהבה מפנימיות הלב, ובאותה שעה נתברך בברכה עמוקה מכ"ק שליט"א כל אחד ואחד בפרט ג"כ מעומק פנימיות לבבו הטהורה בלב שמח אשר ייטב פנים.

אחרי הקידוש אשר נמשך בערך שעה ומחצה רק בניגונים לבביות ובשמחה פנימית, התפללו מנחה ויעלו משם כל הנאספים שמחים וטובי לב, אל מדור העליון לסעודת שבת, ושם בביתו של רבינו שליט"א ה' שלחן ארוך וערוך עבור כל האורחים הנכבדים הקרואים להסעודה בערך שבעה מנינים ש"י, מהם יותר ממנין רבנים ומנין שוב"ם ובערך חמשה מנינים אשר לכולם נוכל לתארם בשם חסידים, כולם בעלי זקנה יראי אלקים.

ואחרי אשר רבינו שליט"א והחתן נטלו את ידיהם כל אחד ואחד נטל את ידיו וישב על מקומו אשר לפי כבודו בסדר גדול. משקה ה' לרוב וכן כל מאכלי שבת בשר ודגים פרפראות ג"כ ת"ל ה' מוכן לכל אחד ואחד ע"צ [= על צד] היותר נעלה ונכבד, וכל האורחים אוכלים ושותים ושמחים בלבבות שמחות.

באמצע הסעודה, בין דגים לבשר, דיבר רבינו שליט"א מאמר דא"ח, "וכל בניך לימודי ד" מאמר נפלא מאד השכלה ועבודה, ומעלת קדושת אותיות התורה שבכתב כמו שהם, בהסתכלות בהם נפש מישראל ולכן קוראים לתורה את החתן בהשבת שלפני החתונה, והרבה השכיל להבין מעלת נה"י על כל הספירות, שבהם וע"י נמשך כח בהמקבל להיות משפיע... ואיה"ש בקרוב יצא לאור ואשלחו לכם ויהי לכם למזור ומחי' ולרוב ענג ונחת, וישמח בו כל לב מבקש ד', כי בו ישמח לבנו פה בשמוע הדברים האלה, וגם ביום חתונתו בווארשא חזר את המאמר, והי' לנו עוד הפעם חדשים לבקרים כנתינתם מסיני.

אחר המאמר אשר נמשך בערך שעה ומחצה, הי' ריקודים ארוכים והיינו שמחים בשמחה גדולה, גילה ורעדה יחדיו, בראותנו כי ישמח צדיק, וברבות צדיק ישמחו ויעלו חסידיו ובכבוד ירננו, וגם הוא הקדוש שליט"א מרנן מרקד ומשמח אתנו ותהי שמחה גדולה מאד.

וכשאני לעצמי לפי עניית דעתי
שבחתי אני את השמחה הזאת
יותר מכל השמחות אשר אחרי'
בשבעת ימי המשתה ושמחה,
מדוע ולמה? לא אדע, אך כן
הוא הדבר אצלי בהרגשי לבבי,
ואפשר מפני שהיא הראשונה
לשמחת לבבו הט' והפתיחה
לכל השמחות שלאחרי', ומקור
להתגלות צינורה מעומק פנימיות
הלב אחרי הצער והיגון שלפני'
ל"ע, ויהי רצון שמתה שמחת
עולם תהי' לנו, ובשמחתנו אתו
לא יתערב זה.

אחרי הריקודים הי' א רייד [=]
דיבור] דברים ערבים ומתוקים
אשר לא שמעו און עוד, ובטח יהי'

הנחה מאחד השומעים ואיה"ש אעתיק ואשלח לכם ויהי' לכם למשיב נפש וכמים קרים.
ובטרם התחיל לדבר דברים חמים וחדים מעיקבא דמשיחא, מעומקא דליבא לקח
כוס יין מלא בידיו הקדושים ויעמוד על רגליו, ונשתנה פניו הטהורים אזיל חוורא ואתי
סומקא ועיניו נתמלאו דמע בהשיאם השמימה ויאמר: עתה אשתה לחיים לאחיי בני גולה
במדינתנו, ויברך אותם ברכה גדולה וארוכה ובקול חזק מאוד, עד אשר פחד גדול נפל על
כל המסובים ויתגלגלו דמעו לרוב מכל אחד אשר לב רגש לו, הלואי שיקוים בכם בקרוב
ברכתו של אותו צדיק, ויקבץ גליונתו מארבע כנפות הארץ ומלאה הארץ דעה.

הסעודה הזאת ברוב הודה והדרה לפני כ"ק אדמו"ר שליט"א ולכל חסידיו שי' נמשכה
עד שעה ארוכה בלילה, ורק ההכרח להכין הכנה רבא על הנסיעה ביום א' שלאחריו
לווארשא אילץ לגומרה קודם חצות, ולולא זאת, בטוח אנכי, כי רוב עונגה הרוחני אשר
נראה הי' בו בעצמו שליט"א וכן בכל אנ"ש המסובים שי' אשר עין לא ראתה ומעולם לא
שמעו עוד פה, טעם גן עדן ממש, כי אז לא נפסקה הסעודה הזאת והשלחן גבוה הזה עד
אור הבקר.

חסל סדר האופירפננס מחתונת בתו חי' מושקא תחי', וכאשר זכינו בה, כן נזכה בקרוב
ממש להאופירפננס של בתו הצעירה שיינא תי' בירושלים עי"ת ובביאת משיח צדקנו.

שמחים אנחנו אנ"ש אשר זכינו לראות בעינינו . . בדור שביעי

סח הנסיעה לווארשא

ביום א' וישלח, י"ב כסלו, שעה ראשונה בצהריים, באותה שעה אשר שם דרכו צלחה עם כל ב"ב ש' לווארשא, באו כל אנ"ש עם יודעיו ומכיריו ש' על החתונה ללוותם, ותהום כל הוואקזאל [= תחנת הרכבת] מרוב הרעש הגדול מאלפי אנשים נשים וטף אשר נאספו לשם לכבודו של רבינו הק' שליט"א.

כי ע"י מכתבי-העת דהכא ריגא ודהתם ווארשא, נודעה היתה לכל לכוון את אשר עתיד לעשות, אחרי כי המכ"ע והסופרים עם המגידיים שלהם התחילו לכתוב, לדבר, ולספר מהחתונה הנכבדה הזאת בעוד מועד וכמנהגם בכלל אינם מדקדקים כחוט השערה לאמיתתה של דבר, ולפי דבריהם של מכה"ע דווארשא

כבר הי' רבינו שליט"א בווארשא, אבל העתון היומי דפה הודיע סוף כל סוף את היום והשעה אשר באמת כן יהי'.

והרבה הרבה אנשים מכובדים עמדו בחוץ לחכות עד אשר האוטאמאביל [=הרכב] נגש אל הוואגזאל, ומאותו המקום אשר שם יצא מהאוטו, אשר בה נסע מהיכלו עד הוואג' אשר בו נכנס להמרכבה, ליסע בשלום, עמדו שני שורות אנשים משני הצדדים, ותיכונה אמה ומחצה רחבה השאירו עבור רבינו הק' שליט"א עם החתן ש' לעבור בתוך, אורך הדרך הזה, הוא בערך שלש מאות אמה,

העומדים בשורה עמדו ברוב כבוד ודרך ארץ וינענעו כולם בראשם לקראתו לאות שלום וברכה, וגם הוא הק' שליט"א השיב להם בראשו כן, ובשפתי חן וברוב אהבה אמר להם אחד ואחד בפרט בקול דממה דקה "היו שלום, היו שלום".

אנכי עמדתי ברגעים הללו על הפלאשצאדקע [= רציף] שלי בגובה מקום, בכונה לראות בטוב את המחזה הנעימה זאת, ומרוב התרגשות של שמחה מההוד וההדר לפניו

ומהדר גאונו אשר תעטרם מכל צד ופנה, ותאר פניו הטהורים כתאר פני מלך ממש, ותרגז בטני, ועיני יורדה דמעה מרוב צער ויגון אשר אתם אהובי המקושרים אליו בעבותות אהבה, עומדים שעה ברחוק מקום וקיר של ברזל מפסיק בין הדברים, מדוע, למה, ומפני מה עלה כך בגורלכם לראות ולהצטער כל כך בצערו של אותו צדיק ל"ע ולא לזכות ליקח חבל בכפליים לתושי' בנחמתו בבנינו ובשמחתו הגדולה הלזו.

ובמבוכה זאת עמדתי רגעים אחדים למצוא מלה בלשוני במה לנחם אתכם, והנה פתאום קול מצהלות כקולות מים רבים נשמע מכל העם ובקול גדול וחזק מאד הרים הרימו כל המלואים את ברכתם "כי בשמחה תצאו" הידוע לכם, ובברכה המשולשת "יברכך", ובניגונים משמחי-לב שומען התחילה המרכבה לעשות צעדי' לאט לאט, והם הנאספים כלם כאיש אחד הולכים אתה עמה מן הצד צעד אחר צעד מנגנים ומרקדים אחרי' וצועקים בחזק מקירות לבבם ברכות מאליפות.

המרכבה עמדה כמו במלחמה איתם להשמט מידיהם ולברוח מהם, והם בכל כחם ועוזם בורחים צועקים ורודפים אחרי' להשיגה ולהביט ולהסתכל לראות עוד ראי' אחת באוצרה הטוב, עד מחוץ התחנה, עד אפס כחם ממש ועד נעלמו מעיניהם, מה טוב ומה נהדר הי' המחזה הנוראה הזאת ברוב רגשות' העצומות, עד כאן סדר היציאה.

הוואגאן [=קרן] אשר בו נסע רבינו שליט"א עם משפחתו כן ירבו, נסעו רק ב"ב שי' והלא המה, הוא שליט"א עם החתן שי' הרבנית הגדולה שליט"א, חתנו הרש"ג ובתו הצעירה שיינא ת'.

כבר הודעתי אתכם כי הרבנית שליט"א עם הכלה ת' נסעו מפה לווארשא עוד ביום א' תולדות [כ"ח מר-חשון], להכין צרכי החתונה. מאנ"ש דפה שי' נסעו אתנו בערך א מנין לווארשא על החתונה, כי גם הגבול הקטון אשר בין לאט[בי'] ופולין גדול כחו להפסיק, בל יעבורו גם החפצים באמת, וכמו למשל ידידנו הרי"ף [= הרב יחזקאל פייגין] שי' אחרי רוב ההשתדלות הכא והתם מוכרח הי' להשאר בפה, התוכלו לשער העגמ"נ מזה.

בהוואג' השני ישבנו ושתינו אנחנו הנוסעים על החתונה עם המלוים אותנו עד הגבול. גם ידידנו הרמ"ד [= הרב מרדכי דובין] שי' נסע אתנו עד להגבול, הוא הכין את עצמו לנסוע לווארשא אפס הסיים [= בית הנבחרים הלטבי] לא נתן לו לעזוב האסיפה הגדולה העיקרית אשר היתה בימים האלה.

זוכר אני לא פעם ולא שתיים אשר רבינו הגדול זצ"ל ז"ע אמר בקול רם לפני כל המסובים ביומא דפגרא בלשונו הזהב בזה"ל "איהר זאלט זעך בעטין צום רבי'ן", והלא גם המה ע"ה שמעו זאת מפי הק', ובטח עשו את זאת און דעם רבי'נס גוטסקייט און גוטפריינשאפט ווייסן מיר דאך, עס ווילט זעך גאר ניט אויפהערין רעדען בעת מען דערמאנט זיין הייליקין נאמען, אך אין מערבין שמחה בשמחה.

גם בדווינסק ידעו אנ"ש לכוון השעה ויצאו אנ"ש דשם לקראתו ברוב כבוד והדר לברכו

ולהתברך, אף כי עמדנו שם מינוטין ספורים, ומשם עד הגבול בערך 3/4 שעה, ושם נפרדו מאתנו המלוים עד הגבול. מהגבול לוילנא לא רחוק הדרך ובערך שעה ומחצה באנו צלחה על הסט' [ניאציא] [=תחנה] ווילנא.

נבהלתי ונשתוממתי, גיל ורעדה של שמחה אחזתני, בראותי פתאום את ריבוי האנשים עומדים על התחנה, וכלם ישראל סבא, בעלי זקנה, ובקול רעש גדול דוחקים ולוחצים זה את זה, ורצים זה אחר זה בכוונה אחת כאיש אחד להוואג' אשר בו נוסע עטרת תפארת ראשנו שליט"א, והכל רוצין לראותו ולהסתכל בו בברכת מז"ט ולהתברך מפיו הקדוש.

וכעבור זמן מה והנה נשמע קולות מאל"פות וכלם כאחד מנגנים לכבודו לכבוד השמחה, ניגון טוב ויפה, אנחנו אנ"ש הנוסעים אשר עמדנו באותה שעה על הפלאטפארמע של הוואג' שלנו ג"כ לא החרשנו ונתעוררנו בכפליים לששון ושמחה לנגן אתם עמם זה לקבל זה, מה אהוב וחביב נחמד ונעים, היתה שעה הזאת לפנינו אנ"ש, ובלי תפונה גם לפני אדון כל, אשר לפניו נגלו תעלומות כל לב, והתרגשותה של שמחה זו מה היא עושה, והלא באמת זכה ונקי' היא השמחה הזאת בלי שום תערובות חומרי וגשמי.

שמחים אנחנו אנ"ש אשר זכינו לראות בעינינו דור ישרים יבורך מרבותינו הקדושים ואחרי מאה חמישים בדור שביעי, ובחשך כפול ומכופל שאנחנו חיים בו, אשר החשך יכסה את כל הארץ והקליפות מתגברים בעיקבא דמשיחא, המעט אור אשר השאירו לנו לפלטה, אור צח ומצוחצח הוא, ויאר לנו באפילה לדחות את הרבה החושך, ואין שום מסתיר ומעלים לפנינו לראות את האור כי טוב, אשרי עין ראתה כל אלה.

אחרי רגעים אחדים נפרדנו מאתם בקול רעש של שמחה וחדוה ובברכות אין קץ, הלואי שיקוימו בו שליט"א, בנו, בהם, ובכם אהובי מרחוק.

החתן שי' נכנס אל הוואגאן שלי ומציע לפני כי אסע אתו אל המלון

סע עם החתן - בוורשא

ועתה בני חתני ואנ"ש שי' האספו ואגידה לכם את הטוב אשר זכיתי לראות בעי"ת ווארשא.

ביום ב' י"ב כסלו שעה שביעית בוקר נגשה המרכבה ברוב מתינות לאט לאט להוואגזאל [= תחנת הרכבת] דווארשא, אלפי אנשים נשים וטף עם כל התמימים מהישיבה שי' כן ירבו יצאו לקראתו, מרוב הדחוק והבהלה, אשר כל אחד ואחד דוחק את חברו לדחותו, להיות מהראשונים הזוכים לראות פני המלך, לא הי' לי שום יכולת לא לי ולא לאנ"ש שי' הנוסעים אתי לצאת מהוואגאן [=קרונ], גם לא לראות מהנעשה אצל הוואגאן של רבינו

שליט"א, ולמרות נפשי לא אוכל למסור
לכם בפרטיות מה המה הי' מהראשונים
אשר זכו לפגשו ולדבר אתו, כי לא ראיתי.

מפי המגידים שמעתי שחותנו של
רבינו שליט"א, הרב ר' אברהם שליט"א
[שניאורסאהן], אשר בא ג"כ לווארשא
מקיישנוב באותה שעה עם בנו שי', הוא
הראשון אשר רבינו שליט"א נגש אליו
ויפול על צוארו וינשק אותו, אך אני לא
ראיתי מאומה.

עמדי כמשתומם, ובאמצע
ההשתוממות והנה החתן שי' נכנס אל
הוואגאן שלי ומציע לפני כי אסע אתו
אל אטעל [= בית-מלון], וכי כן רצון כ"ק
אדמו"ר שליט"א.

מובן הדבר כי לא אחרתי אף רגע אחת
וחיש מהר יצאנו שנינו ברוב עמל ויגיעה
מהוואגן, ובקושי גדול ורוב תלאה נדחפנו
שנינו אחוזה זרוע, לעבור בין האנשים הרבים אשר סבבו אותנו. והי' כי ישאלו אותי לברכני
בברכת שלום מי ממכירי, לא עניתיו.

רצים אנחנו דחופים ומהורים ברוב בהלה, בלי אומר ובלי דברים, אנחנו בעיניהם, כמו
הם בעינינו, והעיקר נפשי נבהלה מאד לבל יודע כי הוא הוא החתן, אשר אותו חפשו
ודרשו לברכו ברכת שלום.

והיא שעמדה לי אשר לכל אחד השבתי בחפזון והראתיו את הוואגאן אשר בו נוסע
רבינו שליט"א, ובזה הצלתי את נפש החתן שי' מידי האלפים שי' אשר נטויים היו עליו
בידים פשוטות לתקוע כל אחד ואחד את כפו יד אל יד אליו, ומי יודע אם בכחו הי' לעמוד
בפני כל אלה.

ובאו ונגמול טובה להשאפערין [= נהגי המוניות] אשר שונאי ישראל המה ואוהבי כסף
מאד, ובכדי שנוכל להגיש את האטא [= מכונית] לישב בתוכו לא חכה עד אשר נקרב
אליהם, ויעשו המה צעדות אחדות בהאטא אלינו בכדי לגרש את הרודפים אחרינו והצרים
לפנינו, וכהרף עין ישבנו בו והדלת נסגרה אחרינו, ונצלנו כרגע אחת מידם בשלום.

ברם, דא-עקא, כי מרוב הבהלה והחפזון לא זכיתי לראות את כל הטוב הנעשה אצל
הוואגאן של רבינו שליט"א עם כל הסדר היפה והנעים אשר ספרו לי אח"כ, גם לא

הספקנו לשאול את שם האטעל [= מלון] אשר הכינו לפני החתן שי', ולא ידענו אנה לפנות לאיזה אטעל ונסענו בהאטא יותר משעה ומחצה עד אשר מצאנו אטעל אשר בו חדר פנוי עבורנו.

אמנם משכורתו הי' בכפליים כי הייתי עם החתן שי', המעל"ע [= המעת-לעת] שקודם החופה, ות"ל נוכחתי ונודעתי בבירור גמור כי לא נשתנה אף כחוט השערה ברוב יראתו, ויראת ד' היא אוצרו, ובטח יפק רצון מד', תפלתו אמירתו תהלים, לימודו בהראשית חכמה, והק"ש שעל-המיטה בהמעל"ע היא הייתה לי למשיב נפש ולרוב ענג ונחת. גם זכיתי לראות אצל

החתן שי' מכתב ליום החופה מאביו הרה"ג והרה"ח הרלו"צ שליט"א אשר בו יבאר בארוכה מעלת יום השלישי אשר יום החופה בו, על כל הימים, עפ"י קבלה, מהמעט דמעט אשר הבנתי אפס קצהו, נבהלתי ונשתוממתי מרוב ידיעותו, ואמיתתם של דברים האלה. ומסיים כי גם הגאולה דלעתיד לבוא ג"כ תהי' ביום השלישי, כמ"ש ביום השלישי יקימנו ונח' לפניו.

מאד מאד נהניתי מהמכתב הזה, כי זה כבר לא שמעתי מפיו המתוק שלשלאות ושרשראות הקבלה אשר הוא מסלסל ומחבר כידוע לכם.

נוכח העם, יושב החתן המהולל בפניו הלבן והבהיר, דומה למלך, מלובש במשי.

סע חתן מאהל

בו ביום, ב' בערב אור ליום ג' י"ד כסלו

מדוע נקראת השמחה אשר חוגגים טרם החתונה ע"ש החתן לבד ובשם "חתן מואל" [= סעודת החתן] לא ידעתי מעולם וגם עכשיו טרם אדע, ואל תשאלו אותי, כי לא ידעתי טעמה, אפס בחוש ראיתי, כי הכלה איננה משתתפת בהשמחה הזאת וכן כל הנשים השייכות להחתונה פטורות מן החג הזה, וגם נודעתי כי מסכת גדולה בפני עצמה היא.

ובהלילה הזה, אחרי אשר ראיתי בזכותי הגדול את אשר אספר לכם הלאה, נפתרה לי השאלה הגדולה והחדה סתומה אשר הכל שואלים בפרהסי' ובגלוי, מדוע למה ומפני מה, היא החתונה בווארשא? ואנכי כשאני לעצמי, אם כי אסור לי לשאול בגלוי, "אז דער רבי

שליט"א טוט אזוי דארף דאך געוויס אזוי זיין, [=כשהרבי שליט"א עושה כך - בוודאי שכך צריך להיות], ואין לנו חסידי שום רשות בעולם להרהר אחרי מעשיו, להסתפק בהם, או לבקרו חו"ש, אבל בסתר ובמצפוני לבבי טמונה היתה השאלה ועומדת בתקפה, ולא ידעתי פתרונה עד הלילה מה"חתן מאהל".

ובאותה ענה שנכנסנו להזאל בשיבת "תומכי תמימים", אז נפקחו עיני ויאר לי מהאור הגדול אשר הבית נתמלאה ממנו. הזאל הגדול נתתקן ונצבע הצבע תכלת דומה לים, עם תערובות של הרבה גוונים. התקרה וכן הכתלים גם הרצפה הכל שפיר נאה ויפה בהוד והדר, שלחנות ארוכות עומדות כמו "ח" מצופים כל אחד במפה לבנה, מנורות גדולות של עלעקטרא מלאים זיו ומפקים נוגה מרוב הנרות אשר בהם, תלויים באמצע מן התקרה וכן בכל ארבע פנותיו של החדר הגדול הזה.

במזרח עומד זה השלחן אשר לפני ד' אשר רק החתן המחוננים והצדיקים יבאו בו, בהכסא כבוד העומד באמצע השלחן הזה, נוכח העם, יושב החתן המהולל בפניו הלבן והבהיר, דומה למלך, מלוּבש במשי, לימינו יושב על כס רם ונשא עטרת תפארת ראשנו כ"ק אדמו"ר שליט"א בבגדי שבת בחגורתו ובשטריוימל מראשו כתם פז של הוד כבוד קדושת מורינו ורבינו הגדול נבג"מ זי"ע זצ"ל, ואנחנו המקורבים ביותר, ממש יראנו מהפחד השורר בפניו הטהורים כי קרן אור פניו מהשטריוימל הק' הזה.

לתאר ולצייר אין ידי מגעת, אבל בטח תזכו ותראו, כי מזמן החתונה, ת"ל אשר הוא לובש את השטריוימל הזה בכל שבת ושבת כמו בליובאוויטש, ברוך שהחיינו וקיימנו לזמן הזה, והלואי שכל אלו הרוצים ליזכות ולראות יזכו ויראו בקרוב ממש.

משמאלו של החתן יושב חותנו של רבינו שליט"א מורינו הרב ר' אברהם שליט"א, אחריו דוד של רבינו שליט"א הר"ר משה שי' הארנשטיין. אחר רבינו שליט"א מצד השני יושב חתנא דבי נשיאה הרש"ג שליט"א, ובכל שאר הכסאות של מזרח יושבים הצדיקים האדמוריים דפולין עם הרה"ג שליט"א דווארשא, כמו הראדזינר שלט"א הפעטרקובר שליט"א הזלאטאפאלער שליט"א, הרה"ג ר' מנחם זעמבא שליט"א, גאון מפורסם עשיר גדול, מהיותר מקורבים דגור ועוד מפורסמים כאלה וכאלה.

על כל השלחנות האחרים יושבים אורחים גדולים ומפורסמים לרוב, לפורטם אי אפשר - ראשית, כי רבים הנה כן ירבו, והשנית לא ידעתי את כולם. ועל הספסלים העומדות בכתלי צפון ודרום עומדים צפופים כל התמימים מהישיבה שי' בשתי שורות זו למעלה מזו, הבחורי-חמד אשר משכמם ולמעלה גבוהים מהנערים, עומדם סמוך שנענים על הכתלים, ולפניהם סמוך עליהם עומדים הנערים שי', והכל בסדר נכון ויפה מאד מאד.

מי שלא ראה השמחה והסעודה הגדולה הזאת עם רוב בהירותה והארתה הצחה המפיקה והמאירה באור נוגה, מקרני הצדיקים הגדולים והמפורסמים שליט"א היושבים על שלחן גבוה במזרח עם עטרת תפארת ראשינו שליט"א בראשם והחתן שי' בצדו,

עם כל התמימים שי' הרבים
 העומדים באימה ויראה
 מסתכלים בפניהם ומנגנים
 בקול ערב ומתוק את הניגון
 דרבינו הזקן נבג"מ זי"ע זצ"ל
 ומעיניו של רבינו נוצצות
 דמעות לחש ויתעכבו
 בעפעפיו מרוב התאפקותו
 לבל יראו ויפלו חוץ, מי
 שלא שמע את קול ששון
 ושמחה בגן האלקים הזה מי
 שנשמתו לא הריחה מריח גן
 עדן הזה - מעולם לא האזין
 לא שמע ולא ראה טוב,
 ואשרי עין ראתה כל אלה
 עין לא ראתה אלקים זולתך
 ויעשה עוד למחכה לו.

פרשתי ידי לבורא שמים כי

ראיתי זוכיתי גם להבחין . . ואיה"ש כשיזכני השי"ת בקרוב להתראות אתכם האהובים
 ועם כל אנ"ש שי' דמדינתנו הנאהבים והנחמדים הרבה הרבה יש לי מה לספר, ושמח
 אשמח את רעי האהובים בדברים העומדים ברומו של עולם דברים שבע"פ אשר אי אתה
 רשאי לאומרם בכתב אין משיחין בהם על פני השדה.

הסעודה נמשכה בערך עד שעה הראשונה אחר חצות הלילה, קודם ברכת המזומן הי'
 מאמר דא"ח, המאמר אשר אמר בשבת של האופרופעניש בריגה, "וכל בניך למודי ד",
 נאמר ונשנה ברוב התפעלות והתרגשות בקול רם וחזק מאד, וקולו נשמע הי' לכל ות"ל
 כי לא הי' בלבול, והכל שמעו והבינו את המאמר בטוב, כבר יצא ב"ה לאור ואיה"ש בימים
 האלו אקוה לשלוח לכם ובלי תפונה תתענגו ברוב ענג, כי חכמה דעת ויראת אלקים יכל
 בקרב.

הסעודה נגמרה בערך שעה שני' וכל אחד ואחד אשר נהנה מסעודת חתן הזאת הי'
 שבע רצון ומלא ענג מזכותו הגדול אשר זכה לזה, ואז הכל הבינו וראו בעינים פקוחות
 אשר רק ווארשא היא ראוי' לכך, היא רק היא מוכנה מששת ימי בראשית היתה לקבל
 את האור הגדול הזה.

וגם אנכי לא התאפקתי אז מלאמור למקורבי דריגא הבאים אתי "עתה ידעתי", ובפה

אחד הכל הודו לי, והשאלה הגדולה והחזקה נפתרה בין לילה אחת לטוב לפני כל הימים. וקבלנו על עצמנו לימים יבואו בקבלת עול מלכות שמים לראות לשמוע ולחרוש, דאס הייסט: זעהן הערן און שווייגין [= זאת אומרת: לראות, לשמוע ולהחריש], ולא להיות יותר חוקרים ודורשים בהשכלות בע"ב [=בעלי-בתים], ולא לדרוש בלמעלה מאתנו, עבדים פשוטים אנחנו ואין לנו רשות למשש בשכלנו הגס באורם של צדיקים וד' יכפר בעדינו על העבר, כן הוא הדבר ודאי.

אני עם החתן שי' נסענו אל האטעל שנמצא בריחוק מקום מהישיבה, ומרוב התרגשות מהלילה, כמעט שלא דברנו כלל, אבער ניט וייל ער האט זיך געבלאזן ווי א חתן, דאס דוקא ניט [= אבל לא מכיון שהוא 'התנפח' כמו החתנים. זה דווקא לא]. באנו בשלום אל האטעל, נאס זיינען מיר געווען פון שוויס, איבער געביטען גרעט, אפגילייענט ק"ש [= רטובים היינו מזיעה, החלפנו את בגדינו, קראנו קריאת-שמע] ושנתינו ערבה לנו. חסל סדר "חתן מאל" בשעה טובה ומוצלחת.

- בדרכיו של העלם המהולל הזה, תלויים
גם דרכי ומעללי זרענו וזרע זרענו,
וברצות ד' דרכיו, תרוממנה קרנות צדיק
גם אויביו ישרימו אתו, ודרכו דרך החיים
ותוכחת מוסר, גם דרך חסידיו ישמור.

ספ תפילת החתן

למחר ביום ג' יום החופה בוקר קודם תפלת שחרית נסענו למקוה, אחר תפ"ש [= תפילת שחרית] הוא לומד ואני אוכל.

ויהי בעלות המנחה ויעמוד החתן שליט"א להתפלל מנחה האחרונה קודם החופה, ולהתוודות לפני היודע רזי עולם, ודוי הארוכה, ברוב כוונה ושפיכת הנפש בקול דממה דקה. המחזה והתמונה המבהילה והמפחידה הזאת, אין איש אתנו רק אני והוא, ורחוקים מאד מאד איש מאחיו כרחוק מזרח ממערב, כי לא מחשבתינו מחשבותי.

הוא מכין את עצמו לדרך ארוכה, למצוא חיים, לבנות בית עם העזר אשר מצא, ואינו יודע באיזה דרך מוליכין אותו, דרכים רבים לפניו, וכולם הם בספיקות סכנה אצלו, מי מהם בנפש וצורה, ומי מהם בגשם וחומר, ובוכה במר נפשו בדמעות שלישי לפני היודע עתידות ואשר עיניו פקוחות על כל דרכי בני אדם לתת לאיש כדרכו וכפרי מעלליו, ועומד ומתחנן מעומקא דליבא, ומתפלל תפלת ודוי "אתה יודע רזי עולם ותעלומות סתרי כל

חי אין דבר נעלם ממך ואין נסתר מנגד עיניך",
וכאלו שומע אנכי בקשתו, אדמה לי שהוא
מפיל תחינותיו לפני השי"ת ואליו ית' ישא
נפשו כי יודיע לו ד' הדרך הטוב ויורנו בדרך
יבחר וכי הוא ית' יוציא מרשת רגלו.

התוכלו אהובי ויקירי לצייר לכם, ולתאר
לפניכם, את מצב רוחי בשעה הארוכה הזאת
ביושבי באחת הפנות מהחדר הגדול הזה,
ובראותי לפני את העלם הזה אשר בעוד
שעות אחדות מיועד להיות חתנו של עטרת
תפארת ראשנו כ"ק אדמו"ר שליט"א, וממנו
הוא עתיד לבנות בית בישראל, וכל רז לא
נעלם ממנו... וגם מכם! האם לא בכיתי גם
אנכי אתו? האם לא התחברתי והשתתפתי

אתו בתפלתו, בתחנתו ובבקשת רחמים מקירות לבו?

הטרם אדע כי בדרכיו של העלם המהולל הזה, תלויים גם דרכי ומעללי זרענו וזרע זרענו,
וברצות ד' דרכיו, תרוממנה קרנות צדיק גם אויביו ישלימו אתו, ודרכו דרך החיים ותוכחת
מוסר, גם דרך חסידיו ישמור... ועל דא ודאי קא בכינא, ובכו תרווייהו. והנה שערי דמעה
לא ננעלו, ובוודאי נתקבלו תפלתנו לפני אדון כל, ויצליח בהצלחה גדולה בהדרך הישר
אשר בו בחרו אבותיו רבותינו הק' זי"ע נבג"מ זצ"ל, ויראה צדיק וישמח בו וגם חסידי
יעלזו.

ואמרת אני ללבי, לשבח ולהודות להשי"ת על מה שעיני ראוות, ודי לי העבר וההווה,
ולפני הלא עומד לנגדי מענדיל בן לויק הידוע ומפורסם לכל שנולד ונתחנך בטהרה
וקדושה ויראת ה' עליו כל היום.

וכהיום הזה הלא רק יראת ד' היא אוצרו, פשפשתי במעשיו בבית ובחוץ, ות"ל כי לא
מצאתי בו שום כתם וסדק, שלם הוא בנפשו ורוחו ונשמתו, תלמודו בידו בצירוף מעשה
אבותיו היראים.

ובאמת לאמיתו, הלא בחוש אני רואה עלם יקר הערך, למדן מופלג, ירא אלקים באמת,
חגור באבנט משי, יושב בתענית, לומד כל היום ראשית חכמה, טבילתו ותפלתו בכוונה
אמיתית לשם שמים, כי בטבעו הלא ידעתם כי רחוקהוא ברוב עקשנותו בטבעו וטבע
אבותיו לעשות מה בשביל אחרים ולפנים, ואף אם יודע הוא גם מה שחוץ ממנו בחול,
הלא בדעת יודע הוא גם להבדיל בין קדש לחול, ולא נתחלל חלילה אצלו קדושתו אף
כמלא נימא, ומה לי עוד?

וברעיונות האלו עלייתי למעלה ממנו דור אחר דור, ידעתי ולא מצאתי טוב ממנו, ורואה אני רק טוב וטוב, שמחתי בהרעיון הזה כעל כל הון, ואמרתי אודה לד' כי טוב, וכי לעולם חסדו, וזכות מסירת נפשו וגופו של רבינו הקדוש שליט"א בפועל אשר עינינו ראו ולא זה, יעמוד לו לזרעו, וזרע זרעו, עד ביאת הגואל צדק בב"א אשר לא תכבה נר ישראל. איך בין געווארן שטארק פריילאך [=נהייתי שמח מאד].

ויהי ככלותו להתפלל, ויסב פניו מהקיר אלי. התבוננתי בו והסתכלתי בפניו הלבן כסיד ועל גופו החלש מהתענית ורוב העבודה כל היום, מאד נכמרו רחמי עליו, שאלתי ובקשתי להניח ולהנפש מעט, אך הוא לא ענה לי כלום. כי כל היום לא דיבר אתי דברי חול אף מלה אחת, וחשבתי אולי נצטוו על זה, ויפתח את הראשית חכמה ללמוד.

- הוא הכין את עצמו במלבושי כבוד
והדר, ומה מאד שמחתי בראותי עליו
קאפאטע של משי, ואבנט חגור עליו,
וועדליק עס פאסט פאר אונדזער רבי'נס
שליט"א א קינד.

❧ יציאת החתן לקבלת פנים

עד אשר נקראתי אל הטעלעפון ושאלו ממני אם מוכן הוא החתן להקבלת-פנים, ועינתי "כן" ומסרתי לו השאלה, וכי ההכרח אשר יכין את עצמו בלבושיו המוכנים להחופה ובטח במהרה יבאו ליקח אותו להשיבה תו"ת אשר שם יהי' הקבלת פנים.

וכן הי'. הוא הכין את עצמו במלבושי כבוד והדר, ומה מאד שמחתי בראותי עליו קאפאטע של משי, ואבנט חגור עליו, וועדליק עס פאסט פאר אונדזער רבי'נס שליט"א א קינד [= כיאה לבנו של הרבי שליט"א]. לשמחתי אין קץ, וגם אתם אהוביי ויקיריי שמוחו ורגנו כי זכינו לראות דור ישרים יבורך מרבינו הקדוש שליט"א כן יזכנו השי"ת לראות דור כזה מזרע זרעו עד עולם.

בערך שעה ששית נפתחה הדלת מהחדר ונכנסו שנים, האחד הוא חתנא דבי נשיאה הרש"ג שליט"א, והשני דודו של רבינו שליט"א הר"מ שי' הארינשטיין, הם באו ליקח את החתן להשיבה.

מהם נודעתי אשר לא רק החתן והכלה מתענים ביום החופה אך גם רבינו הק' שליט"א והרבנית שליט"א ובנותיו שי', עליתי למרום לחשוב מחשבות עליון ביום ההוא, שאלתי את פיהם אשר ואולי שמעו וראו מה מרבינו שליט"א בהיום הזה, אבל מרוב טרדותם לא

נעניתי כלל, ואפשר מטעם פשוט כי גם הם לא ידעו דרכיו כל היום, כי סגור ונעלם הי מעיניהם.

אפס אני חפצתי מאד לצייר לפני את עבודתו של רבינו שליט"א ביום ההוא, תפלתו עם עליות נשמתו, התראותו וקריאתו על החתונה את רבינו הגדול זי"ע נבג"מ זצ"ל, עס האט זיך מיר אלעס געוואלט וויסן, אפילו דאס וואס מען טאר מען ניט אויך [= רציתי לדעת הכל, גם מה שאסור], והייתי בהתרגשות עצומה ביושבי בהאטא עת נסענו אל הישיבה עם החתן. חשבתי כל העת ושאלתי את עצמי: איך? ווארשא? תומכי תמימים? ליובאוויטש? רוסטוב? לנינגרד? שפאליערקא? קאסטראמא? ריגא? והכל כחלום יעוף, ועתה? הלא לשמוח באתי ומעיני יורדות דמעות טפין טפין, מה זה? האם על זה באתי עד הלום, וברעיון זה והנה האטא נגש אל חצר הישיבה.

הכל עמדו ממקומם לכבוד החתן עד אשר ישב על כסאו המוכנה לפניו בין מקומו של רבינו שליט"א וחותרו של רבינו שליט"א

ס הקבלת פנים:

לפני שער חצר הישיבה עמדו שנים-שלשה פאליצאנטין [= שוטרים] על המשמר, להעביר ולהכניס להחצר פנימה ולאולם הישיבה, רק לאלה אשר להם כרטיס-כניסה וגם אשר נקח ממנו שוחד אזאלט [= סוג מטבע פולנית בעלת ערך גבוה] או חמשים גראשען [= סוג מטבע פולנית בעלת ערך נמוך]. לבד מהגנבים פראפעסיאנאלן [= מומחים] דעי"ת ווארשא אשר להם הרשות נתונה ליכנס וליצא בכל עת, ולכל מקום שלבו חפץ...

יש דורשים לגנאי, כי עסק הגנבה יתנהל בשותפות עם הפליצאנטין בכל המקומות אשר אלפי אנשים יתאספו ויתקבצו במקום אחד ודוחפים ודוחקים זה את זה, כי אז הוא זמן היותר מוכשר לפנייהם להוציא הכסף מכיסי בני אדם בעת דחקו ודחפו, ולהפשיט מעליו תכשיטין היקרים, והכל יעשה בהצנע לכת, ברוב מהירות ובאומנות גדולה.

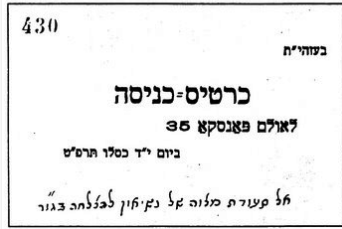
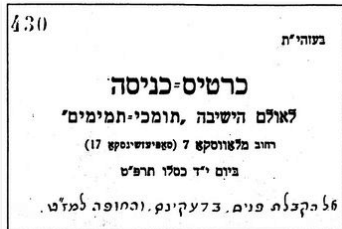
בעיני ראיתי אצל אחדים מאנשים הגנבים ל"ע שם בעת החופה אשר החתם בבגדם פנימה, ובפה מלא סמכתי בידי הגנב שוחט ובודק כיסו של זה, אשר סכיני הי' חד וחלק על צד היותר טוב ולא הי' מקום לחשדו בפגימה דקה מן הדקה ובהעדר הרגשה חלילה וחלילה... גם אין בעבודתם שום חשש משום צער בעלי-חיים כי הנשחט הגנב אינו מרגיש כלל וכלל בעת השחיטה והגנבה וגם בהאחיזה ותוקף אגודל, בכניסתו לכיסו ובהוצאתו

משם... ואין בהם גם מדת גסי הרוח להבחין בין עשיר לעני.

מי לנו גדול ובטלן גדול מהרב ר' לייב שי' שיינין והנה גם אותו לא רצו לביישו ולהכלימו ובין כל העשירים הוציאו גם מכיסו העשרה דאלאר אשר הביא אתו על החתונה...

אל תדמו יקירי כי מלתא דבדיחותא אני מספר לפניהם. הרבה צער ועגמת נפש הי' לנו מזה לכל אנ"ש שי' שם מרוב הגנבות של כסף ופאספארטין [=דרכונים], גם שטרות נחוצות, ועלינו אנ"ש לזכור את זאת לחופת שיינדעלע תי' אם תהי' גם היא בווארשא לשמור את עצמנו...

נחזור לענינינו: נכנסנו ברוב פאר והדר

לאולם הישיבה אשר כבר הי' מלא אנשים מפה אל פה, עוד הרבה יותר מאתמול, אדמורי"ם, רבנים גאונים מפורסמי עולם, כל חשובי וטובי עיר תהלה ווארשא קארעפאנדעטין [= כתבי עתונות] מכל מכתבי-העת - "הצפירה", "מאמענט", "היינט" "עקספרעס", ועוד ועוד. יושבי ראש דאגודת הרבנים בפולין אגודת הרבנים דווראשא באי-כח מדזשוניט [= ארגון הג'וינט], בית היתומים, ומאנשטאלטין [= מוסדות] כאלה, הכל עמדו ממקומם לכבוד החתן עד אשר ישב על כסאו המוכנה לפניו בין מקומו של רבינו שליט"א וחותרנו של רבינו שליט"א.

דומי' ארוכה שררה בכל הבית הגדול הזה, ופתאום נשתנו פניו של כ"ק אדמו"ר שליט"א, אזיל סומקא ואתי חיוורא, וממש דומה למלאך ד' צבאות, מעיניו הטהורות מפיקות ונוצצות ניצוצי אור זכים וצחים ככוכבי בוקר, וד' נתן את פחדו על כל רוב הנאספים, ופחדו ורגזו איש אל רעהו, כי נפלה חרדה על כל העם, אשר אין לתאר.

ויפתח ד' בחכמה את שפתיו ויאמר בזה"ל: "ידוע ומפורסם אשר בעת שמחת נשואין קומען נשמת האבות מן העולם האמת. ביז ג' דורות למפרע איז בכל ישראל, און עס איז פאראן וואס מער און מער, וואס אין דעם איז מדריגות שונות. ובתור הזמנה לנשמת הצדיקים הוד כבוד קדושת אבותינו רבותינו הק' אשר י' באו אל החופה ולברך את הזוג, וועט מען איצט ריידן א חסידות, וואס א חלק איז פון אלט'ן רבין, א חלק איז פון מיטעל'ן רבין, א חלק פון עלטער זייד'ן, א חלק פון זייד'ן, דער עלטער-זיידע של הכלה, א חלק פון עלטערעלטער זייד'ן של החתן, א חלק פון טאטען, דער כלה'ס זיידע. האומר שמועה בשם אומרו יהא רואה כאלו בעל השמועה עומד לנגדו". עד כאן לשונו הזהב והטהור

אשר אמר כלפיד אש.

וכל העם שומעים את קולו ורואים את האש בוער בתוכו ובפועל ממש, נזדעזעו כולם בחיל ורעדה אשר אחזתם וינעו ויעמדו מרחוק, ותיכף ומיד אחר הפתיחה המבהילה הזאת פתח רבינו שליט"א ואמר את המאמר דא"ח "לכה דודי לקראת כלה". המאמר נמשך בערך חצי שעה, לא יותר, אבל ארוכה מארץ מדה הוא באיכותו.

**נכנס רבינו הק' שליט"א ביחידות עם
החתן להחדר הקטן . . לברכו ברכת
אבות לבנים שקודם החופה.**

סא ה"בעדעקינס" והברכות

אחר המאמר הזה, נפסק השלחן, והחתן עם השושבינין יצאו מחדר הזה אל העזרת-נשים אשר בחדר השני, ג"כ גדול ומפואר ברוב הוד ותפארת, אילנות נאות גדולות עם הרבה פרחים ושושנות עמדו בחדר של הכלה אשר עשו הנשים, מכירי ומקורבי, לאות אהבה ולסימן טוב, עם הרבה נרות של עלעקטרא נתונים בהם להאירם ולהראות את פרחים כי חיות הנה, ויהי' לחן ולתפארת בעיני כל רואיהם, ועשו הצמחים האלה רושם גדול על נפשי בעת נכנסתי להחדר הזה.

ופתאום הנני בגן ירוק פורה צומח ופורח כמו בימי האביב הטובים והבהירים, והכלה המהוללה היפה בנשים יושבת בתוך הגן הזה מקושטת בטלית נאה, מהודרת ברוב הדרה, פני' הלבן כסיד ברוב חן ויופי עם יראת אלקים, נשקף כמו שחר, מהיער פרחים ושושנים עם ערוגות הבשם אשר סבבוה מכל צד ופנה.

אמה הרבנית שליט"א עם אמה זקנה הרבנית הגדולה שליט"א עם כל הנשים

הכבודות, ורבות בנות אשר באו לכבודה של הכלה עומדות עלי' ויאשרוה ויהללוה. וכולן מחכות בצמאון וכיליון אשר בעוד רגעים אחדים יבא החתן המהולל לכסותה בצעיף והעטרה אשר מוכנה ברוב פאר והדר והכל רוצים לראות את האפיריון אשר עשו לה ולהריח מריח בשמיו הטוב.

בדרך הילוכם עם החתן, נכנס רבינו הק' שליט"א ביחידות עם החתן להחדר הקטן אשר סמוך הוא למקום מושבה של הכלה, להלבישו בכבודו ובעצמו את הקיטל הקדוש הנעשה מחלוקו של רבינו הגדול נבג"מ זי"ע זצלה"ה ולחגור אותו באבנט של משי אשר הכין עבורו, והעיקר לברכו ברכת אבות לבנים שקודם החופה.

גם נקראו להחדר הזה חותנו של רבינו שליט"א, מורנו הרב ר' אברהם שליט"א, בן בנו של אדמו"ר הצ"צ נבג"מ זי"ע זצלה"ה, עם כל הרביים האדמור"ים שליט"א שיברכו כל אחד ואחד בכחם ובכח של אבותיהם הצדיקים זי"ע זצלה"ה. את כולם קרא רבינו הקדוש שליט"א שיברכו את החתן שי' וכן הי' כי מלאו את בקשתו.

אופן וסדר הברכות לא ראיתי ולא שמעתי מספרים מהם, אך נודע לי, כי אחד מהם, הצדיק העניו התמים מרוב תמימותו וענותנותו מסרב הי' לגדול באמירתו קטונתי מכל החסידים ומי אנכי אשר ארהב עוז בנפשי לברך את הגדולים ולעמוד במקום גדולים. אפס לא הועילו לו רוב קטנותו בעיני עצמו אחר כי גדול וקדוש הוא בעיני כל יודעיו ומכיריו, ויברך גם הוא בפרישת ידיו על ראש החתן, את החתן והכלה,

ויהי רצון אשר כל הברכות האלו אשר יצאו מפיהם הקדושים של הצדיקים האלה יחולו על ראשם של החתן והכלה.

אחר הברכות האלו יצאו החתן עם השושבינין ויכנסו אל חדר הכלה לה"בעדעקניס", ומרוב הדחיפות והדחיקות אשר הי' שם ברגעים הללו לא ראיתי כלל וכלל את אופן וסדר הנעשה שם כי מרגעים האלו התחיל לשרור הבלי-סדרים, ורק המעט אשר ראיתי ושמעתי, אותו אספר.

אח"כ קדש החתן את הכלה כדת משה וישראל.

סח החופה והקידושין

חיש מהר אחרי ה"באדעקניס" התחילו הכל רצים מאולם הישיבה אל החצר פנימה למקום החופה והכל בחפזון ובמנוסה גדולה, בכוונתם לנחל מקום אצל החופה בקרוב. אני לא רצתי, עמדתי וחיכיתי על החתן והמחותנים שילכו הם בראש כיאות וכן עשו

הרבה מהאורחים הנכבדים וכן ה', כי לכולנו נתנו נרות בידינו ועשינו שתי שורות אשר דרך שם עבר רבינו שליט"א, דודו הרמ"ה שי' והחתן שי' באמצע, הם השושבינין הוליכו אותו בשע"ט ומוצלחת אל החופה, וכל הסובבים ומלויים אותם, נגנו בקול בינוני בדמעות את ניגון רבינו הזקן זי"ע זצלה"ה הידוע.

רוב הרעש גדול, הריצה, הניסה, הדחיפה והדחיקה, הזעקה והצעקה אשר הי' בעת ההיא ובשעה הזאת בהחצר של הישיבה - לא אוכל בשום אופן לשער לפניכם. אנשים נשים וטף מלאו את כל החצר הגדולה הזה מפה אל פה, ארכו ורחבו של החצר בערך עד אלף קוואד' סאזען, הרבה מאורות של עלעקטרא נמשכו עליו מלמעלה להאירו ברוב אור. החופה עמדה באחת הפנות מהחצר,

והכל רצו ליקרב אל החופה ומי שכחו הי' גדול לדחוק את חברו לא בבקשת סליחה חו"ש - הוא קפץ מראש. מובן הדבר אשר לאו כל מוחא סביל זאת.

אחרי אשר העמידו השושבינין הנ"ל את החתן תחת החופה בשע"ט חזרו אחרי הכלה להוליכה לחופה בש"ט, ואתה עמה הלכו משתי צדדי' אמה הרבנית שליט"א אמה זקנה הרבנית הגדולה שליט"א ודודתו של רבינו שליט"א מושקא ת' אחותו הצעירה של רבינו הגדול נבג"מ זי"ע זצלה"ה, ואחריהם כל הנשים ובנות רבות עם כל העם רב אשר הי' שם באותה שעה.

אנכי עמדתי עם גיסי, דודכם שי', ועם בנו בריחוק מקום, בעיני לא ראיתי מאומה כי לפני עמדו אלפים אנשים שי' אבל גיסי שי' עלה ברוב עמל ויגיעה, ואפשר גם סכנת נפשות, על גג של בנין אחד הסמוך אצלנו גם את בנו שי' לקח אתו על הגג ההוא עם עוד הרבה אנשים אשר עמדו שם אתם ומשם ראו את הכל.

ואחרי אשר הביאו את הכלה, שמעתי כרוז מידינו ר' פייביש שי' זאלמאנאו אשר מכריז כי כל הצעירים ירחקו מהחופה ויתנו מקום להזקנים ורק הם הזקנים שי' יעמדו על החופה ויסבבו אותה, וכן הי'.

אח"כ עשו את ההקפות הכלה ת', רבינו הק' שליט"א, הרבנית שליט"א, הרבנית הגדולה שליט"א, דודתו מושקא ת' עם אישה - הרמ"ה שי'.

אחרי ההקפות שמעתי הברכה הראשונה מפיו של רבינו הק' שליט"א, ויהי אך בהשמע קולו נקול מים רבים, חרדה גדולה נפלה על כולנו, כי הוד קולו ברוב מרירות ובקול חרדה ברמה נשמע ויחרדו כל העם אשר בהחצר, וכרגע נפסק הרעש גדול מהעם, ודומי' ארוכה שררה בכל החצר, וקולו הערב ומתוק אשר מקול כבי ותמרורים של ששון ושמחה יחדיו הי' נשמע גם למרחוק ודמעות רבות כמים נשפכו מעיני כל העומדים שם אז, וממש נמס לבבו של כל אחד ואחד בעת הברכה ההיא יצאה מפיו הקדוש.

אח"כ קדש החתן את הכלה כדת משה וישראל.

מכל האדמורי"ם שליט"א אשר עמדו שם לא נתכבדו בשום כיבוד, רק אחד מהם, הראדזינער שליט"א, עליו נפל הגורל לקרוא את הכתובה.

ואח"כ פתח עוד הפעם רבינו הקדוש שליט"א את פיו הקדוש ויברך בקול רם וחזק מפנימיות נקודת לבבו הטהורה את השבע ברכות, ועוד הפעם גיל של רעדה וחרדה שורר בין כל הנאספים, וממש נדמה לנו כי קולו של מלאך ד' צבאות, שומעים אנחנו מגן אלקים, ולא אגזם אם אומר כי ברגעים האלו אשר שמענו מפיו הק' "אשר יצר את האדם בצלמו ובצלם דמות תבניתו" כולנו חזרנו בתשובה אמיתית כמו בעת צעקו לפני תקיעת שופר "ערוב עבדך לטוב".

אשרי און שמעה כל זאת, ונזכה כלנו יחד לשמוע במהרה בערי יהודא ובחוצות ירושלים קול ששון וקול שמחה.

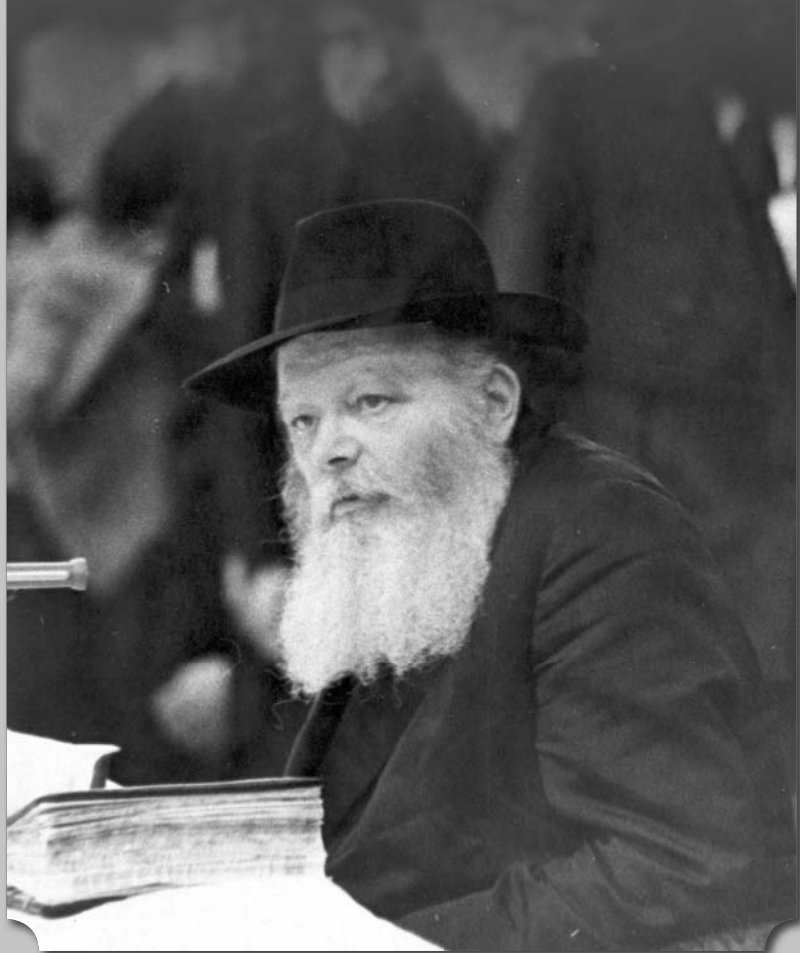
אחרי הברכות ושבירת הכלי והנה רעש גדול מתנשא באליפות מזל טובים בקול מצהלות חתנים בתוף ומחול בנבל וכינור נגנו ורקדו לפני החתן והכלה.
(עד כאן הגיע לידינו)

י"ד כסלו לאורך השנים

קטעי יומנים מהנעשה בבית חיינו ב"י"ד כסלו'
לאורך שנות הנשיאות

תשי"ד | חצי יובל

ש"פ וישלח - י"ד כסלו

בשנה זו נתמלאו כ"ה שנה, חצי יובל, מחתונת כ"ק אדמו"ר שליט"א, לאריכות שנים בהצלחה בכל ענייניו. ולרגלי זה, נכנסו אליו כמה מאנ"ש בליל שבת לאחר קבלת שבת, לברך אותו. כ"ק שליט"א ענה: "אז עס וועט זיין געזונטע און פריילעכע חסידים, איז פון דעם וועל איך אויך זיין פריילאך" [=כשיהיו החסידים בריאים ושמחים, זה יגרום גם לי להיות שמח].

בשבת-קודש בבוקר אחרי התפילה היה קידוש בביהכנ"ס, היינו סתם קידוש שעשו אנ"ש. הרבה הלכו אחרי התפילה לביתם, והרבה התפללו, ולהתוועדות ישבו רק חמישה-שישה אנשים. באמצע איז געווארן א טומל, אז דער רבי וועט ארויסגיין. כמובן שמיד סידרו השולחנות, און מען האט פארכאפט ערטער [=באמצע נהייה "רעש" כששמעו שהרבי ייצא להתוועדות. כמובן שמיד סדרו את השולחנות ותפסו מקומות], למרות שהיה קהל קטן שהרי לא ידעו מקודם. ר' לייבל גורנר נכנס לחדרו הק'

ויצא משם כשבידו כוס, יין ומזונות, והתחילה ההתוועדות. כעבור איזה רגעים, נכנס כ"ק אדמו"ר שליט"א לביהמדר"ר וישב על מקומו. זה היה בשעה 12:45 וישב עד 15:4.

כולנו היינו לפני התפילה, וכ"ק אדמו"ר שליט"א ידע מזה, כי אמר באמצע ההתוועדות: "די וואָס האַלטן נאָך שחרית זאָלן מאַכן קידוש, און די וואָס האַלטן פאַרן דאַוונען זאָלן אַזוי זאָגן לחיים" [=אלו שאוחזים אחרי שחרית שיעשו קידוש ואלו שאוחזים לפני שחרית שיאמרו כך לחיים]. ואחרי ההתוועדות נשאר כחמישה-עשר רגעים לשקיעת החמה, והתפללו מנחה. ואנחנו, האבן יעמולט געדאוונט, שחרית מוסף ומנחה, פארשטייט דאך אז ס'איז געווען דער אמת'ע דאוונען, אבל זה היה ווערט.

כ"ק אדמו"ר שליט"א עשה קידוש, אמר לחיים וציוה לנגן. ואח"כ אמר מאמר ד"ה "וכל בניך". אחרי כל השיחות הארוכות דיבר גם על ענין החתונה ואמר:

"אַ חתונה איז אַן ענין כללי באַ אַ איש פרטי, באַ מיר אָבער איז דאָך נאָך דעם האָט מען מיר אַריין געצויגן אין ענינים

כלליים דורך דעם (היינו ע"י החתונה), **איך מאטער זיך און איהר מאטערט זיך, דער אויבערשטער זאל העלפן מ'זאל זעהן פרי טוב בעמלנו – זאגט דעם בעש"ט"ס תנועה**. [= חתונה היא עניין כללי אצל איש פרטי, אצלי, אבל, הרי אחר-כך "משכו" אותי ע"י כך לעניינים כלליים, אני מעיף את עצמי ומעיף אתכם. יעזור הקב"ה שנראה פרי טוב בעמלנו – תגידו את ה"תנועה" של הבעש"ט]. אחרי ניגון הבעש"ט ציוה לנגן את 'הבינוני', אח"כ את הניגון "אני מאמין", אח"כ ניגון אדה"ז של הדי' בבית. אח"כ אמר: "זאלן די בחורים זאָגן לחיים און בעטן הצלחה אויף נגלה און חסידות". אח"כ ציוה לנגן "ניע זשוריצי חלאפצי". ואח"כ אמר: "דאס איז דער טאג וואס מ'האט פארבונדען מיר מיט אייך און אייך מיט מיר" [=היום שקישרו אותי אתכם ואתכם איתי].

ואחר-כך אמר: "עס איז דאָך דער שבת וואָס פאַר י"ט כסלו, וואָס דמיני (משבת) מתברכין כולחו יומין, זאל דער י"ט כסלו, ר"ה לחסידות בתורת החסידות ודרכי החסידים, זיין בהצלחה מופלגה, אָן העלמות והסתרים, אָן מניעות ועיכובים ברוחניות, עס זאל זיין אין אַ געזונטן אופן און אַ פריילעכן אופן, ובהצלחה רבה למעלה מדרך הטבע".

בעת ההתוועדות סיפר כ"ק אדמו"ר שליט"א לר' מרדכי טעלשעווסקי: "אין פטרבורג האָבן בחורים אַמאָל אָפּגעדאַווענט ראש השנה אין 20 אָדער 50 מינוט כדי הערן תקיעות ביים רבין. איר זיצט דאָ, איר מיט ב"צ גייט דאָווענט אָפּ, ווי לאַנג וועט עס אייך דויערן?".

בסיום ההתוועדות עמד הרב דיסקינד ואמר: "אַלע בעטן אַ ברכה פון רבין שליט"א שיוליכנו אַנטקעגן משיחין!", וענה: "דורך חסידות וועט מען ברענגען משיח, חסידות איז ניט פאַר יחידי סגולה נאָר יעדערע דאַרף האָבן אַ קביעות עתים בזה".

תשכ"ז | ל"ח שנה

ש"פ וישלח – י"ג כסלו

במהלך ההתוועדות אמר הרבי:

"כבכל שבת, גם השבת, ישנם חתנים ועליות לתורה ("אויפרופעניש"), וזהו גם השבת של העלי' לתורה שלי.

בזמנו (בשנת תרפ"ט) חל י"ד כסלו ביום שלישי בשבוע ובשבת שלפני' אמר כ"ק מו"ח אדמו"ר מאמר ד"ה "וכל בניך" ולאחר מכן חזר שוב על אותו מאמר ביום שני י"ג בכסלו, וכפי שהוסיף וכתב על המאמר: "קריאת החתן שי' לתורה וביום ב' וישלח לילה של החתן מאל". אולם השנה, ישנם ב' העניינים בבת אחת - השבת היא השבת שלפני י"ד כסלו והתאריך הוא י"ג כסלו. זאת אומרת שהעניינים שנפעלו ע"י אמירת המאמר בשעתו בשני זמנים שונים, ישנם כעת בבת אחת".

כאן האריך הרבי להסביר את ההוספה שנתחדשה באמירת המאמר ע"י הרבי הריי"צ בפעם השני', ולאחר הקדמה זו פתח הרבי ואמר מאמר חסידות ד"ה "וכל בניך לימודי ה"י". מאמר זה מיוסד על מאמר (באותו ד"ה) שנאמר ע"י הרבי

הריי"צ בזמן החתונה בשנת תרפ"ט (בשבת העליה לתורה ובסעודת ה"חתן מאלי").

בזאת לא תמה חגיגת יום הנישואין. לאחר אמירת המאמר ביאר הרבי בארוכה את דברי הרש"י עה"פ "בשמת בת ישמעאל" (בראשית לו, ג), המפרש ש"גי מוחלין להן עונותיהן. . הנושא אשה". טרם פתח הרבי בדברי הרש"י הקדים ואמר:

"הפסוק עם רש"י שנלמד כעת קשור גם עם ענין חתן וכלה, עליהם נאמר "כשמחך יצירך בגן עדן מקדם". שלכאורה לא מובנת ההוספה "בגן עדן מקדם". הרי מעצמו מובן שאם המדובר כאן על "גן-עדן" הרי ברור שהוא "מקדם". ומובא הביאור על כך, שבגן עדן עצמו היו שני זמנים שונים: א) קודם החטא, ב) לאחר החטא. זוהי אם כן הכוונה בהוספה "מקדם", דהיינו הזמן של "לפני החטא".

ולכאורה איך אכן ניתן לומר על חתן וכלה "כשמחך יצירך בגן עדן מקדם" כמו קודם החטא, בשעה שידע אינש בנפשי שיש אצלו ענינים של חטא וכו'. אלא שמכיון שחתן "מוחלין לו עונותיו" הרי הוא בדוגמת ג"ע קודם החטא".

לאחר הקדמה זו החל הרבי לבאר את הרש"י הנ"ל.

תשכ"ט | מ' שנה

בשנת תשכ"ט היה רצף של כמה מאורעות מיוחדים בקשר ליי"ד כסלו.

זאת עקב מלאות ארבעים שנה לחתונה (תרפ"ט-תשכ"ט):

בחודש תשרי של אותה שנה עורר הרבי על לימוד אגרת התשובה לרבינו הזקן ביחיד וברבים. בימים שלאחר מכן עורר הרבי גם במכתביו על לימוד זה. במכתב מז' מרחשון כותב הרבי:

"התקווה שגם הוא משתתף בהפצת לימוד אגרת התשובה לרבינו הזקן שהו"ל זה עתה בחוברת בפני עצמה וכו' בכדי להגדיל ההפצה וזכות הרבים מסייעת".

בעקבות דברי הרבי קיבלו על עצמם אנ"ש והתמימים קיום הוראה זו כמתנת נישואין לרבי שליט"א בקשר עם יובל הארבעים, ובנוסף לכך צירפו לצדקה סך כסף במספר ארבעים. רבים אחרים קיבלו על עצמם הוספה בלימוד התורה לרגל התאריך. כל זאת, כמובן, יחד עם ברכות ואיחולים שנבעו מקרב לב עמוק ונשלחו לרבי לרגל היום הבהיר.

באחד העיתונים שיצאו לאור בשעתו, נתפרסמה ידיעה תחת הכותרת: **"מתנת יובל מקורית של חסידים לרבם - שינון פרקי אגרת התשובה"**, בהמשכה הופיעה הידיעה הבאה: "השבוע במלאות ארבעים שנה לנישואי הרבי שליט"א מליובאוויטש, נשיא חסידות חב"ד, החליטו חסידיו ברחבי תבל להגיש לו שי מקורי: כל אחד מהם ישן לעצמו בעל-פה את פרקי אגרת התשובה של אדמו"ר הזקן, שהרבי הורה לאחרונה להתעמק בהם.

הרבי שליט"א הורה בתקופה האחרונה להתעמק ולקבוע שיעורי עיון - ביחיד ורבים - בספר אגרת התשובה. לצורך

זה אף יצאו לאור מהדורות מיוחדות של הספר וגם תרגומים שלו בשפות אנגלית, צרפתית, ספרדית ואיטלקית."

ש"פ וישלה - ט"ז כסלו

בהתוועדות קודש שנערכה השבת הודה הרבי, במעמד כל הציבור, למברכיו והשיב בברכות רבות. בדבריו הרחיב הרבי אודות מעלת מספר ארבעים ושייכותו לתורה, תפילה, תשובה, נישואין וגאולה.

במהלך ההתוועדות הדגיש הרבי את החשיבות שבחזוק ואישור הברכה באמצעות שני העניינים - צדקה (מעשה) ולימוד (נלח וחסידות), והבהיר שהנהגה זו שייכת אף לנשי ובנות ישראל.

להלן קטעים מדברי הרבי (כפי שנדפסו ב"לקוטי-שיחות" חלק ה' בהופסות - בתרגום ללה"ק):

"את הברכות וכו' העניקו בקשר עם יובל הארבעים, ולהעיר שמספר ארבעים קשור במיוחד עם שלושת העניינים - תורה, תשובה ותפילה.

וכפי שרואים בג' פעמים ארבעים יום שמשה רבנו היה בהר. בארבעים יום הראשונים קיבל את התורה (שזהו גם הרמז בשם תרומה: תורה מ'), בארבעים יום השניים משה רבינו התפלל וכפי שכתוב "ואתפלל גו'". ובארבעים יום האחרונים פעל את הענין של "סלחתי כדבריד" - ענין התשובה. שלכן נקבעו הימים מר"ח אלול עד יום הכיפורים לארבעים ימי תשובה. כמו כן מספר התעניות של תשובה הוא ארבעים יום. רמז נוסף יש בזה: שלושת עניינים אלו (תורה, תפילה ותשובה) פותחים באות תי"ו שהוא עשר פעמים ארבעים.

ענין הנישואין אף הוא קשור עם המספר ארבעים כמרז"ל "ארבעים יום קודם יצירת הולד מכריזין בת פלוני לפלוני". זאת ועוד, ע"פ קבלה, תשובה היא בספירת הבינה וחופה גם היא בחינת בינה המקפת לזו"ן - חתן וכלה.

כמו כן הגאולה קשורה למספר ארבעים. בפסוק "לסרבה המשרה ולשלום אין קץ" מופיעה מ"ם סתומה באמצע תיבה, וידוע שפסוק זה נאמר על משיח (שגם שמו מתחיל במ"ם). ולאידך, ישנו פסוק "חומות ירושלים אשר הם פרוצים" בו מופיע מ"ם פתוחה בסוף התיבה. והענין בזה, ש"מפני חטאינו" נפרצו חומות ירושלים, ותפקידו של משיח הוא לסגור פירצה זו, וזהו הרמז בפסוק הנ"ל המדבר על משיח."

וכאן עבר הרבי לדבר ישירות ע"ד הברכות שנשלחו אליו:

"המברך את האיש הישראלי, הרי מובטח הוא מהקב"ה (כפי שנאמר בתורה שבכתב ונפסק להלכה בתורה שבע"פ) אשר הקב"ה הוא עצמו יברך אותו, וברכתו של הקב"ה הרי - כפי המובא במדרש - "תוספתו מרובה על העיקר".

אעפ"כ הרי זו חובה (וזכות) נעימה [וכמנהגם של ישראל, אשר מנהג ישראל תורה היא] להודות ולברך את המברך וע"ד "וכן למר", שיש בזה עוד ענין ובפרט שעי"ז שמברכים באה תוספת בהברכה...

תודתי נתונה בזה וברכתי לכל המברכים (ובקשתי רבה למסור זה גם לאת אשר איננו פה) שליט"א -

שתקויים בהם ברכתו של הקב"ה ובתוספתו, שתוספתו מרובה על העיקר, לכאול"א בכל המצטרך לו מנפש ועד בשר".

בהמשך השיחה אומר הרבי:

"...והיות שיארך הזמן ביותר באם יישלח מכתב ברכה לכל אחד בנפרד, אביע תודתי וברכתי עתה ברבים, במעמד של כמה וכמה עשירות מישראל, לכל אחד ואחת ולכולם יחד, - אשר בשעה שזהו באופן של "כולנו כאחד" אזי זה גופא כלי ל"ברכנו אבינו" - שלכל אחד ואחת תושפע ברכתו של הקב"ה ובתוספת מרובה על העיקר, בבני, חיי ומזוני רויחי".

***

למרות הדברים הנ"ל, זכו רבים לקבל מכתב ברכה אישי - מתאריך טו"ב כסלו תשכ"ט (יום לאחר אמירת השיחה הנ"ל) - הפותח ב"ותשואת חן על הברכות בקשר לתקופת הארבעים שנה" ובו תוכן השיחה בשבת קודש. להלן שני משפטים מתוכו: "נעמה ביותר והביאה שמחה רבה הידיעה אשר רבים מהמברכים צירפו להברכה וחיזקו ואישרו אותה על ידי עניין בתורה וכו'. ובאתי בהצעת-י בקשתי אשר כל אחד מציבור המברכים יעשה שניהם, תלמוד ומעשה".

***

בזאת לא תמו אירועי יובל הארבעים. במשך כמה שבתות המשך הרבי ואמר מאמרי חתונה המיוסדים על מאמרים שאמר הרבי הריי"צ בשנת תרפ"ט, וכן המשך ודיבר על ענין הנישואין ועל המספר 'ארבעים':

בהתוועדות י"ט כסלו אמר הרבי

מאמר ד"ה "א"ר אושעיא". מאמר זה מיוסד על מאמר (באותו ד"ה) שאמר הרבי הריי"צ בזמן החתונה בשנת תרפ"ט (בי"ט כסלו בעת סעודת החג והשבע ברכות).

בהמשך למאמר זה המשך הרבי בשיחת קודש מיוחדת אודות תוכן המאמר: "כפי שדובר קודם, זהו מאמר שמיוסד על מאמר של כ"ק מו"ח אדמו"ר שאמרו לפני ארבעים שנה, בי"ט כסלו בעת הסעודה (כפי שנכתב ע"ג המאמר ונדפס בדרושי חתונה)".

בהמשך ההתוועדות הוסיף הרבי, והזכיר את ב' הדעות שמצינו בענין "לא קאים איניש אדעתי דרבי עד ארבעין שנין", וביאר בארוכה את ענין ה"בן ארבעים לבינה". בסיום הדברים הציע הרבי הצעה מעשית:

"ישנו מנהג טוב, שבשעה שרוצים לברך יהודי מקשרים זאת עם צדקה לזכות אותו אדם, וכפי הנוסח בברכת מי שברך "בעבור שבלי נדר אתן לצדקה בעדו". . . לכן דבר נכון הוא (וכפי שדובר כמה פעמים שבשעה שישנה התוועדות צריך שיתווסף מכך דבר חדש), שמכאן ולהבא -

בנוסף לכך שישנו מנהג העולם שבשעה שמברכים מישהו או מעניקים לו מתנות וכיו"ב (שגם זה הוא בגדר "מנהג ישראל תורה היא" שגורמים נחת רוח ליהודי, עם כל המנהגים הטובים הכרוכים בכך), הרי ישנו ענין נעלה יותר, והוא, כאשר מקשרים זאת עם ענין הצדקה וענין התורה (וכאמור לעיל שעם שני דברים אלו יכול המברך לקשר את ברכתו). לכן -

בריאות הרחבה ונחת ובקרוב ממש יוליכנו קוממיות לארצנו הקדושה".

יום רביעי - י"ג כסלו

אחרי תפילת מנחה ניגש אי לאד"ש. הנ"ל זכה שבשנת תרפ"ט כשהיה כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ באה"ק ורצה לראות את הר הבית נכנס לביתו (שיש לו גם איזה קירוב משפחתי עם אד"ש). אד"ש דיבר עימו, וגם לאחר שכבר פתח הדלת של הזאל לצאת לחדרו, המשיך לדבר עימו. אחר תפילת ערבית אמר אד"ש שיתוועד בשעה 9:30.

בשעה 9:35 ירד כ"ק אדמו"ר שליט"א להתוועדות. מיד עם כניסתו להתוועדות התעכב הרבי לבאר באריכות את הסיבה לעריכת התוועדות ביום זה:

"מתאספים כאן בבית מדרשו של נשיא דורנו, כמה עשרות מישראל, שהתכנסותם היא במטרה להביא להוספה בענייני התורה ומצוותיה, אך אעפ"כ צריך ביאור וטעם: מה יום מיומיים, מדוע ההתוועדות מתקיימת ביום זה דוקא?"

לאחר שהרבי התייחס למעלה החשובה שבעצם התכנסותם של יהודים, שאז שבה ומתעוררת הנקודה האלקית שבכל יהודי, אמר: **"אבל אחרי כל ביאורים אלו, עדיין צריך להבין, מדוע דווקא היום יש צורך בהתכנסות זו?"**

כאן התייחס הרבי לנושא חגיגת יובל הנישואין, ואמר:

נהוג בכמה מקומות שביום שבו מציינים יובל לחתונה, מתאספים כמה אוהבים וידידים ומתיישבים להתוועדות, באופן של "משתה".

דבר נכון וטוב וישר ומתוקן, שיתקנו, שבכל ענין של קיבוץ והתאספות לברך, אם המדובר בחתן וכלה או בבר מצוה וכיו"ב שיקשרו זאת עם צדקה ותורה. מי שרוצה להעניק מתנות מהיכי תיתי, אם על-ידי זה הוא לא נכנס לחובות יכול הוא לעשות זאת. אבל העיקר הוא התורה והצדקה לזכות המתברכים".

גם בשבת פרשת וישב, המשיך הרבי ואמר מאמר ד"ה "פדה בשלום נפשי", המהווה המשך למאמר הקודם ד"ה "אי"ר אושעיא", ומיוסד על מאמר הנ"ל. בהתוועדות האריך הרבי בביאור מעלת מספר ארבעים והקשרו לתורה תשובה ותפילה. בנוסף לכך התעכב לבאר רש"י מפרשת השבוע הקשור לענין הנישואין.

תשל"ט | שנת היובל

ע"פ הוראת אד"ש נדפס "קונטרס דרושי חתונה (תרפ"ט)" וכן קונטרס השיחות מתשכ"ט (שהיתה שנת הארבעים) על נייר צבעוני.

כן הגיה אד"ש שיחת י"ג אלול תשי"ד בה מבואר מאמר ד"ה לכה דודי תרפ"ט, ויצא לאור בקונטרס "לכה דודי תשי"ד". [נוסח הפתח-דבר וגוף המאמר, עם הגהות כ"ק אדמו"ר - נדפס לקמן עמ' 55] נוסח ההקדשה: **"לזכות כ"ק אדמו"ר שליט"א והרבנית חיה מושקא שתליט"א ליובל החמישים ליום החתונה (י"ד כסלו תרפ"ט-תשל"ט) לאריכות ימים ושנים בריאות. והיה רצון שיראה הרבה נחת מתלמידיו חסידיו ומכלל ישראל וינהיג את כולנו מתוך**

קשה לדעת כיצד היתה הנהגה זו אצל רבותינו נשיאינו, מכיון שלא אצל כל אחד מהם היתה מציאות של יובל שנים לאחר החתונה, ואף אלו שהיתה אצלם מציאות זו, איננו יודעים כיצד היתה הנהגתם באופן פרטי. כי כידוע, הנהגות מסויימות שנהגו בבית רבנו מדור לדור, לא פורסמו, מאיזו סיבה שתהיה, ורק חלקם התפרסמו ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר, שבשעה שפירסם אותם התבטא שהגיע הזמן לכך.

בהתייחסו לקיום ההתוועדות התבסס הרבי על הוראת חז"ל "אזלת לקרתא הלך בנימוסא", ואמר:

"יש לומר, שהרמז להנהגה זו בתורה הוא מארז"ל "אזלת לקרתא הלך בנימוסא". משמעות מאמר זה הוא, שכשאדם נקלע למקום בו מחמירים ומהדרים, אף שאין נוהגים מנהגים אלו ביתר המקומות, עליו להתנהג במנהגים אלו אך ורק מצד הענין ד"הלך בנימוסא"...

ובנוגע לעניננו: מנהג בני" במדינה זו (ועד"ז? בכמה מדינות), שבבוא יום הנישואין ובפרט כשמדובר במספר שנים מסויים, מתאספים יחד בני המשפחה, ידידים ואוהבים, ומשמחים ומעודדים איש את רעהו ואשה את רעותה. וכשמדובר אודות יהודים, יש לזכור את פסק-הדין של השולחן-ערוך, ש"כל מעשיך יהיו לשם שמים" ו"בכל דרכיך דעהו"...

ובשעה שהמנהג הוא באופן של "מנהג ישראל תורה הוא", הוא מביא להוספה בלימוד התורה ובהידור בקיום המצוות, ומהווה הכנה מתאימה לחג הגאולה י"ט כסלו.

ובנוסף לכך: ענין מיוחד נוסף בשנה זו על החגיגה שבכל שנה, שהשנה קשורה החגיגה למספר חמישים – עם כל המעלות שנאמרו עליו בתורה ("חמישים שערי בינה", "למעלה מסדר השתלשלות" וכו').

ושוב חזר הרבי לעסוק במנהגי רבותינו נשיאנו בציון יום נישואיהם, ואמר:

מבין רבותינו נשיאנו שצויין אצלם יובל החמישים לנישואיהם, הוא נשיא דורנו כ"ק מו"ח אדמו"ר, שחתונתו התקיימה בשנת תרנ"ז, ויובל החמישים היה בשנת תש"ז.

אז אירעה השגחה פרטית, השגחה מיוחדת – שבכל יום של שבעת ימי החתונה, כפי שהם צוייניו בשנת תש"ז, ניתן היה להכניס לרבי את דרושי ומאמרי אדמו"ר האמצעי שהודפסו באותה תקופה בשנחאי, והביאום הנה באותו זמן.

והעובדה שמדי יום מימי המשתה, הכניסו לרבי ספרים נוספים שהודפסו באותה תקופה, גרמה לרבי נחת רוח גדולה. וזה גם נתן עידוד ונתינת כוח לכך שיצויין באופן מיוחד ענין מלאת חמישים שנה.

כאן התייחס הרבי פעם נוספת לחידוש שבהתוועדות זו, והציע עצה נוספת כדי שלא להמחפשים "תואנה" לא תיהיה עילה לטעון טענות במקרה זה:

בפי כ"ק מו"ח אדמו"ר היה שגור הפתגם: "צי גוט איז גוט – איז בעסער ניט בעסער?! [=וכי מפני שטוב הוא טוב – יותר טוב אינו יותר טוב?!] – לכן, מבלי הבט על כל הטעמים האמורים – היות וישנם כאלו שתואנה

הם מבקשים, ופותחים בטענה של "חדש", ישנם מנהגים חדשים וכו'... – אם כן כדי לבאר את הענין, ובכדי לעשות מ"גוט" שיהיה "בעסער און נאך בעסער" – נמצאים כאן כאלו שכעת הם בתוך שבעת ימי המשתה ועליהם לערוך "שבע ברכות", היה זה דבר טוב ונכון שמנין יהודים יטלו ידיים, ויערכו "שבע ברכות". וכך נחסוך את כל העניינים של הטענות והשקלא וטריא שיכולים להיות...

ואם אף לאחר עריכת ה"שבע ברכות" ימצאו כאלו שיבאו בטענות כלפי המנהג האמור, יעשו עמם מה שעושים בשבע ברכות, ש"אגבר חמרא אדרדקי כי היכי דלימרו מילתא וכו'... ולא קטנים המחדשים עניינים חדשים שלא ידענו (כמסופר במסכת שבת שה"דרדקי", "אמרו מילי דאפילו בימי יהושע בן נון לא אתמר כוותיהו"), אלא קטנים שיודעים שיש לציית ואין להקשות קושיות, מתוך הסתמכות על כך, שכשיגדלו יותר, יבינו.

לאור האמור, מזמינים את החתן והכלה עם כל הקרובים והידידים, שידאגו לכך שמנין יהודים יטלו ידיים, ובתום הסעודה יערכו "שבע ברכות". ואם נמצאים כאן שני חתנים שצריכים לעשות "שבע ברכות", יערכו אחר-כך את ה"שבע ברכות" השני (עם הפסק בינתים), ומתוך שמחה וטוב לבב.

כאן אמר הרבי מאמר ד"ח, ד"ה "אשר ברא ששון ושמחה" (שאחר כך הוגה ויצא לאור). המאמר מיוסד על מאמר שפותח במילים אלה ואשר נאמר על ידי כ"ק אדמו"ר הריי"צ בי"ד כסלו

תרפ"ט, יום חתונתו של הרבי (אגב, מאמר זה של הרבי הריי"צ נדפס מחדש בקונטרס מיוחד – "דרושי חתונה" – ויצא לאור לקראת י"ד כסלו השתא).

במאמר, בו הזכיר הרבי את כל הרביים, מבואר ענין החתן וכלה כפי שהם בספירות העליונות, בחינת ז"א ומלכות, והרבי הסביר שעל ידי שמחת חתן וכלה כפי שהם למטה, גורמים להמשכה תוספת אור בבחינת חתן וכלה כפי שהם בשורשם בעולמות העליונים.

וכך אומר הרבי בסעיף ו' של המאמר:

"וזהו אשר ברא ששון ושמחה חתן וכלה כו', שקאי (גם) על בריאת חתן וכלה שלמעלה (שמהם משתלשלים חתן וכלה שלמטה). וזה שנקראים בשם חתן וכלה... הוא כי חתן הוא מלשון חות דרגא ... וכלה היא מלשון כליון ומלשון כלתה נפשי... והכוונה בבריאת חתן וכלה שלמעלה היא בכדי שיומשכו מהם חתן וכלה שלמטה... ולכן ע"י עבודת ישראל למטה, ובפרט בזה שמשמחים את החתן וכלה (כפשוטם למטה), עי"ז פועלים הן לעילא והן לתתא, ועד שנעשה שמח תשמח רעים האהובים כשמחך יצירך בגן עדן מקדם..."

לאחר אמירת המאמר נטלו ידיים החתן והכלה וכמה מהמסובים בהתוועדות, ואחר כך נערכו ה"שבע ברכות" כהוראתו של הרבי, מתוך שמחה רבה, כשהרבי מעודד השירה.

***

לקראת סיום ההתוועדות אמר הרבי שורה של הוראות למעשה הקשורות בענייני יום זה – הכנסת כלה, טהרת המשפחה, וכדומה.

כמו"כ הורה הרבי שחתנים יקבלו במתנה נוסף להש"ס גם צדקה-פושקיע.

כצפוי החסידים קיבלו בהתלהבות את ההוראות החדשות, ומיד למחרת ניגשו האנשים והנשים – כל אחד לפי ענינו – ליישם את הדברים בפועל ממש, מתוך רצון לגרום לרבי רוב נח"ר עם מלאות יובל לנישואין.

ההתוועדות נסתיימה בשעה 17:12.

יום המישי - י"ד כסלו

בשחרית בבוקר קראו קריה"ת בספר תורה של משיח.

ע"פ דברי אד"ש בהתוועדות אמש, שבכל יום של שבע ברכות הביאו לפני הרבי הרי"צ ספרים שנדפסו – החליטו שבכל יום יתנו לכ"ק אד"ש ספר חדש שמכינים לדפוס או שכבר נדפס.

בשעה 1:50 נכנס לגי"ע ר' אברהם יצחק שם-טוב ומסר לכ"ק אד"ש מכתב מנשיא ארה"ב - ברכה לרגל יובל החמישים. ה"י שם כ-2 דקות.

כ"ק אד"ש נסע לאוהל בשעה 2:00 וחזר בשעה 5:18. לאחר מנחה עמדו בגעה"ת זקני אנ"ש, וברכו את כ"ק אד"ש לרגל יובל החמישים לנישואיו.

הרבי השיב בדברי ברכה (המודפסים עם הגהות כ"ק אדמו"ר - בעמ' 55):

"שיקויים (כפי שדובר אתמול בארוכה) כל המברך מתברך, בברכתו של הקב"ה, מהקב"ה (בעצמו), שברכתו היא באופן של "תוספתו מרובה על העיקר", וזוהו יומשך למטה מעשרה טפחים, ובקרום ממש, ושנשמע בשורות טובות איש מרעהו".

כשאמרו לכ"ק אדמו"ר שליט"א

שנמצאים כאן כמה מאלה שהיו בעת החתונה - אמר: "שיזכו להיות ביובל הששים".

***

בזה לא תמו אירועי היובל. קהל חסידי חב"ד היו בהתעוררות גדולה ופעלו בכל הדברים עליהם דיבר הרבי בהתוועדויות האחרונות. אך יוזמה מיוחדת יוצאת דופן במינה הועלתה ע"י נשי חב"ד, שהתארגנו לכתוב ספר תורה מיוחד לזכות הרבי והרבנית בקשר עם מלאות יובל שנים.

עד שהדבר יצא אל הפועל עבר משך זמן. אולם הן זכו להתייחסויות מיוחדות מהרבי בקשר לכך:

באור לייג שבט תשי"מ נכנסו קבוצת נשים אל הקודש פנימה ולאחר שמסרו לכ"ק אדמו"ר שליט"א רשימה שכללה את שמותיהן של המשתתפות הראשונות בכתובת ספר התורה (שכבר נעשה - בנוסף ליובל לחתונה - גם בקשר לשלושים שנות נשיאות שמלאו לרבי בי שבט תשי"מ) - ענה להם הרבי בדברים שלפנינו:

"נכנסתן הרי בקשר לספר תורה, ויש להזדרז בכתובת ספר התורה, ולהשתדל לסיימו לקראת ראש השנה לחסידות, י"ט כסלו, הבע"ל, שענינו קשור לתורה.

בודאי תכינו גם מעיל וכו' לספר תורה, ואבקשכן להתקין, כפי מנהג הדורות, גם "יד" מכסף וכו'".

[הרבי מסר את השתתפותו והשתתפות הרבנית בכתובת ספר התורה, והמשיך:]

"בכסף שייאסף תעשנה עוד הרבה דברים טובים ומועילים. ובאם ח"ו

תתעכב ביאת משיח צדקנו עד אז, יהי רצון אשר בספר תורה זה, ביחד עם עוד הרבה ספרי תורה, נלך לקבל פניו אשר הוא ילמד תורה את כל עם ישראל ואותנו בכלל. ויתן השי"ת שזוכה בקרוב ממש לביאת משיח צדקנו".

על מאמר (באותו ד"ה) שאמר הרבי הריי"צ בזמן החתונה בשנת תרפ"ט (בשבת העליה לתורה ובסעודת החתן מאל). [בשנת תשמ"ח הגיה הרבי מאמר זה והוציאו לאור ב"קונטרס י"ד כסלו - תשמ"ח"].

יום שני - ט"ז כסלו

[לאחר הוראת הרבי שהספר-תורה שנכתב לזכותו ולזכות הרבנית, בקשר עם יובל-שנות הנישואין (בי"ד כסלו תשל"ט) ושלושים שנות הנשיאות (ביו"ד שבט תשמ"מ), יהיה מוכן לקראת י"ט כסלו, הזדרזו בכתיבת הספר, ואכן לקראת חג הגאולה י"ט כסלו, היה הספר תורה מוכן].

בערב הגיע מכפר חב"ד ר' זושא ריבקיין, גבאי בית הכנסת 'בית מנחם' והביא עמו חתימות של אני"ש ואוהדי חב"ד המזמינים את הרבי והרבנית לבוא להשתתף בחגיגת סיום ספר התורה שנכתב לזכותם ע"י נשי חב"ד.

לאחר תפילת ערבית המתין ר' זושא לרבי ב"גן-עדן התחתון" כשהחתימות בידו. הרבי פנה אליו ואמר: "שלום עליכם ר' זושא, מתי הנך נוסע מכאן?". ר' זושא: "איי"ה מחר בשעה 4:00 אחה"צ" [ר' זושא מסר לרבי את החתימות]. הרבי: "האם החתימות האלו הן חתימות חדשות?". ר' זושא: "חתימות חדשות". הרבי: "באיזה שעה אתה צריך לצאת מכאן?". ר' זושא: "המטוס יוצא בשעה 6:00". הרבי: "לכבוד ספר התורה נערוך מחר התוועדות קצרה לפני נסיעתך. הלילה יש חתונה ואי אפשר לעשות דבר. אך הלא אתה מגיע במיוחד מאה"ק, לכן נערוך מחר מסיבת פרידה בשתיים,

תשמ"א | נ"ב שנה

ש"פ וישלח - י"ד כסלו

כשהרבי הלך לביתו בליל שבת שרו התמימים את הניגון "מהרה ישמע", והרבי הניף את שתי ידיו להגברת השירה. הרבי המשיך לעודד את השירה גם כשהלך ברחוב.

כשהרבי הגיע מביתו בבוקר יום השבת הודיע על התוועדות שתיערך היום.

בהתוועדות דיבר הרבי שיחה ארוכה בעניין נישואין. הרביפתח את ההתוועדות בענין ברכות נישואין הנאמרים בחתונת כל איש ישראל וביאר את משמעות הדבר וסיים את השיחה בהקשר של נישואין עם הגאולה: "כשם שבנישואי כל איש ישראל ישנו מושג של י"ב חודשי הכנה, כך גם בנישואי הקב"ה וכנסת ישראל, ובפרט שבי"ב חודשי הכנה לחתונה זו עומדים כעת בני"ב בסיומם, כיון שהנה הנה משיח בא".

בשיחה שלאחר מכן דיבר הרבי אודות המצוות הקשורות לנשים: כשרות, נש"ק וטהרת המשפחה, ועורר ע"ד עידוד הילודה וכו'.

לאחר שיחה זו אמר הרבי מאמר ד"ה "וכל בניך לימודי ה"י". מאמר זה מיוסד

שתים וחצי. אני אומר כמה מילים וההתוועדות תימשך עד תפילת מנחה". את "יד הכסף" תשאיר אצלי, אני אביאנו לשולחן ההתוועדות ולאחר מכן אחזירנו לך. לך תנוח, ועד מחר יכול כבר משיח לבוא. ר' זושא: "יחד עם הרבי". הרבי: "גם אז נלך יחד עמכם. יישר כח" גדול בשם כל המשלחים ונתראה בהתוועדות שתתקיים מחר מן הסתם בשנים הרבע. "יישר כח גדול".

השמחה שפרצה ב-770 לאחר שר' זושא יצא בפנים קורנות ומסר את החדשה המפתיעה - לא תתואר.

באותו ערב מאוחר יותר, הוכנסו לרבי מספר כתרים עבור ספר התורה. הרבי בחר בחלקו התחתון של כתר אחד ובחלקו העליון של כתר אחר, ובמשך כל הלילה עבד הצורך לבצע את מלאכת החיבור.

כתר זה הוא מתנתו של הרבי למרות שבאה"ק כבר הוכן כתר לספר תורה. כן הזמין הרבי "יד" מכסף עבור "ספר התורה של משיח".

יום שלישי - י"ז כסלו

כשהרבי הגיע ל-770 הודיע שההתוועדות תתקיים בשעה 2:30 ותימשך שעה אחת.

בשעה היעודה נכנס הרבי להתוועדות, מלווה בשירה אדירה "ווי וואנט משיח נאו", בידו סידורו, שקית נייר שבתוכה חתימות ו"יד" הכסף. כן החזיק בידו קופסא שבתוכה "יד הכסף" עבור הס"ת של משיח. אחריו צעד המזכיר ר' לייב גרונר כשבידו כתר נוצץ מכסף שאותו הניח ליד הרבי.

הרבי פתח בשיחה בהזכרת מכתבו של הרבי הריי"צ, בו כותב כי ימים מספר לפני סיום ס"ת מכריזים על כך בעיר. הרבי הוסיף, שכיום כשיש אמצעי תקשורת יש לפרסם ע"כ במקומות רחבים יותר, ובפרט שכאן מדובר על ספר תורה שמאחד את כל ישראל.

הרבי האריך במעלת כתיבת ס"ת וכזה שסיומו באה"ק והקשרו ל"יט כסלו. בין היתר ציין את המעלה שההתעוררות לכתיבת הספר היתה ע"י נשי ישראל ורק אח"כ פעל הדבר אצל האנשים, זאת בדוגמת מה שהיה בעת מ"ת בה נאמר "כה תאמר לבית יעקב" - אלו הנשים, ורק אח"כ "ותגיד לבני ישראל" - אלו האנשים.

בהמשך אמר הרבי: **רוצים לזכות את כל אחד בהשתתפות בסיום הס"ת ולכן יתנו כתר, שבמחיר ששולם בעבורו יש לכל אחד חלק. כי מזכים בזה את כל הקהל - "זכין לאדם שלא בפניו". וזוהי השתתפות בגשמיות, נוסף על ההשתתפות בסיום ס"ת ברוחניות.**

ובסיום השיחה אמר הרבי: **היות ונמצא כאן הגבאי של בית הכנסת שם, שבא בשליחות הבית הכנסת, ובכלל היה מהמתעסקים בזה, נעשה אותו "שליח להולכה", לקחת את הכתר יחד עם כסף לצדקה בשם כל המתוועדים כאן ובשם כל אחד בכל מקום שהוא - שיחלק את הכסף לצדקה באה"ק בשם כל הנמצאים כאן.**

לאחר שיחה זו נתן הרבי לר' זושא ריבקיין כוסית יי"ש לומר לחיים ונתן לו את הקנקן משקה והורה לו לחלק ממנו למשתתפים בסיום והכנסת ס"ת.

לאחר שיצא לאור הקונטרס, החזיק הרבי את הקונטרס בסידורו במשך כל שבעת ימי המשתה!

ש"פ וישלח – ט"ז כסלו

בהתוועדות השבת אמר הרבי מאמר ד"ה "עם לבן גרתי". בסיום המאמר הביא הרבי ציטוט ממאמר של כ"ק אדמו"ר הרש"ב ד"ה "מהרה ה"א ישמע" (משנת תרנ"ב), ולאחר מכן סיים את המאמר במילים: "והנה לע"ל יהיו ענין הנישואין בתכלית השלימות, כמ"ש והי' ביום ההוא גו' תקראי אישי ולא תקראי לי עוד בעלי, ועד שלע"ל נקבה תסובב גבר... ועד שמהרה ה"א ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה, בגאולה האמיתית והשלימה, בביאת משיח צדקנו".

תשמ"ח | נ"ט שנה

לאחר שהוחזרו הספרים בב' כסלו השתא, עורר הרבי במפתיע בשבת קודש שלאחר מכן (ש"פ ויצא ז' כסלו) ע"ד הדפסה מיוחדת של קונטרס "דרושי החתונה" משנת תרפ"ט. וכך אמר הרבי:

"ובהמשך לזה, וכנהוג בתקופה האחרונה להדפיס מאמרי חסידות בסמיכות לימי סגולה - הרי כאן המקום לעורר ולזרז אודות הדפסת ולימוד קונטרס 'דרושי חתונה' שנאמרו ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר בשנת תרפ"ט, החל מהמאמר דש"פ ויצא ד"ה וכל

כאן הרבי קם על רגליו הק' נתן לו הכתר ואמר: "בשם כל הקהל". נתן לו ה"יד" וממון לצדקה באה"ק.

ר' זושא איחל לרבי שיזכה לשים את הכתר על הס"ת באה"ק, והרבי ענה: אמן.

לאחר מכן קרא הרבי לצורף שעשה את הכתר (הראשון) באה"ק, מזג לו לחיים ובירכו שיזכה לעשות כתרים רבים עבור ס"ת רבים ושילמד ויקיים מה שכתוב בס"ת.

בסיומה של ההתוועדות לאחר שהרבי הורה לנגן מספר ניגונים אמר: נתפלל כעת מנחה וכמאמר הגמרא "לעולם יהא אדם זהיר בתפילת המנחה שהרי אליהו הנביא לא נענה אלא בתפלת המנחה", ונכריז כולנו (כפשוט לא בהבהרת השמות, כי אם) "הוי' הוא האלקים, הוי' הוא האלקים"... וסיים בברכה אודות הגאולה.

בעיצומה של התוועדות זו אמר הרבי מאמר ד"ה "פדה בשלום נפשי". [המאמר הוגה ע"י הרבי ונדפס בקונטרס "סיום והכנסת ספר תורה" ש"ל בשעתו].

תשמ"ב | נ"ג שנה

בשנה זו נדפס, בהוראת הרבי, לקראת י"ד כסלו, קונטרס "דרושי חתונה - תרנ"ב", הכולל מאמרי כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ני"ע שאמרו בעת חתונת אחותו הרבנית חי' מושקא ע"ה. באופן יוצא מן הכלל, הואיל הרבי אף לחלק בעצמו את כל הקונטרס לפרקים! והרבי אף נתן את השם של הקונטרס.

בניך, עד למאמר די"ט כסלו ד"ה א"ר אושעיא צדקת פרזונו בישראל ("פרזונו שהוא על דרך פרזות תשב ירושלים מרוב אדם כו"), ובהדגשה יתרה בשנה זו - שנת תשמח, "שמח תשמח רעים האהובים", ושנת הקהל - קיבוץ גלויות (תמורת המצב ש"פיזרן לבין האומות") עד למעמד ומצב ד"פרזות תשב ירושלים מרוב אדם".

ש"פ וישלח - י"ד כסלו

לקראת שבת יצא לאור "קונטרס י"ד כסלו - תשמ"ח" ובו מאמר ד"ה "וכל בניך לימודי ה"י". מאמר זה נאמר בהתוועדות ש"פ וישלח י"ד כסלו תשמ"א, והוא מיוסד על מאמר באותו ד"ה שאמר הרבי הרי"צ בזמן החתונה בשנת תרפ"ט (בשבת העליה לתורה ובסעודת החתן מאל). בפתח דבר צויין, שהמאמר יוצא לאור "לקראת י"ד כסלו הבעל"ט, התחלת שנת הששים לחתונת כ"ק אדמו"ר שליט"א עם הרבנית שתליט"א".

במהלך ההתוועדות אמר הרבי מאמר ד"ה "אשר ברא ששון ושמחה". מאמר זה מיוסד על מאמר (באותו ד"ה) שאמר הרבי הרי"צ בזמן החתונה בשנת תרפ"ט (בעת סעודת החתונה).

השיחה שנאמרה בהתוועדות, והוגהה ע"י הרבי, מסתיימת בברכת הגאולה הקשורה לנישואין: "קהל גדול ישובו הנה", ו"שמחת עולם על ראשם", עד ל"שמח תשמח רעים האהובים" - נישואי הקב"ה ובני באופן של "והיו לבשר אחד". . ובמהרה בימינו ממש". השבת עצמה עברה במחיצתו של

בעל השמחה - כ"ק אדמו"ר שליט"א - באוירה של שמחת נישואין - בעת כניסתו של הרבי לבית הכנסת וביציאתו ניגנו את הניגון "שמח תשמח".

במוצש"ק לאחר תפילת ערבית המתינו לכ"ק אדמו"ר שליט"א ב"גן עדן התחתון" זקני וחשובי אני"ש, בראשות הרבנים הגאונים חברי הבד"ץ, על מנת לתת את ברכתם, בשם כל החסידים בכל קצווי תבל. הרה"ח ר' שניאור זלמן גורארי בירך את הרבי בבריאות הגוף ומנוחת הנפש וברוויית נחת מכל החסידים ושכ"ק אדמו"ר שליט"א יצליח בכל משאלות ליבו הטהור עד ל"דידן נצח" הכללי בו יוליכנו אדוננו מורנו ורבינו לקראת משיח צדקנו.

הרבי השיב בברכה קצרה ותוכנה:

הקב"ה שהוא היודע מהו הטוב האמיתי, יתן זאת בשפע כולל כל הברכות שבאותיות התורה החל מאל"ף - "אהבת ישראל" וכלה באות תי"ו - שנת תורה, שנת תפלה, שנת תשובה ושנת תהלה. ברכות אלו במוצאי שבת קודש קשורות עם דוד מלכא משיחא, ושיתקיים הכתוב "ביקש יעקב לישב בשלוה" וכל זה באופן של "לא עיכבו אפילו כהרף עין".

תשמ"ט | שישים שנה

יום רביעי - י"ד כסלו

במענה לברכה שבירכו אותו אני"ש לרגל היום, לאחר מעריב, פתח הרבי ואמר:

לקראת היום הוציא הרבי לאור קונטרס מיוחד - "קונטרס י"ד כסלו-תש"נ" ובו מאמר מוגה ד"ה "אשר ברא ששון ושמחה". מאמר זה נאמר בהתוועדות י"ד כסלו תשל"ט ביובל החמישים לחתונה, והוא מיוסד על מאמר (באותו ד"ה) שאמר הרבי הריי"צ בזמן החתונה בשנת תרפ"ט (בעת סעודת החתונה).

🕒 תשנ"א | ס"ב שנה

ש"פ וישלח – י"ד כסלו

השבת הורגשה היטב אווירת יום הנישואין.

הניגונים בהם ליוו את הרבי שליט"א בכניסתו ויציאתו לתפילות היו ניגוני חתונה. גם בתחילת ההתוועדות לא שרו (לאחר שעשה הרבי קידוש) את הניגון הרגיל (על הפרק של הרבי) "כרתי בריתי" אלא את הניגון "מהרה ישמע בערי יהודה" כאשר הרבי בעצמו מעודד את השירה בבידיו הק' לסירוגין.

לאחר מכן דיבר הרבי במעלת הימים י"ד וט"ו בכל חודש בהם "קיימא סיהרא באשלמותא". ובין הדברים אמר:

"הקביעות דיום הש"ק זה היא ביום י"ד כסלו - הקשור עם ענין הנישואין. ויש להוסיף שביום י"ד בחודש (בכל חודש) מתחיל כבר הענין ד"קיימא סיהרא באשלמותא" שביום ט"ו בחודש, שלימות הלבנה, ע"י קבלת אור השמש בשלימות. ובזה מודגש הקשר והשייכות לענין הנישואין - ע"ד

"יהי רצון שתקוים בכל המברכים ובני ביתם (ועל ידם - בכל משלחיהם) (בין אלו שמינו אותם מפורשות לדבר בשמם, ובין אלו שזיכו אותם באופן של "זכין לאדם שלא בפניו" - הבטחת הקב"ה בתורתו ש"כל המברך מתברך", בברכתו של הקב"ה "ש"תוספתו מרובה על העיקר", וכמה פעמים ככה, ובלשון הכתוב "ואברכה מברכך")."

כאן המשיך הרבי לבאר את מעלת הברכה והקשרה לשיעור חומש היומי, לשיעור הרמב"ם היומי, ושייכות שניהם לחודש כסלו ולחג החנוכה, וסיים את השיחה בברכת הגאולה.

בסיום השיחה חילק הרבי לכל אחד מהנוכחים ב' שטרות של דולר כשליחות מצוה לצדקה.

יש לציין שבשיחה שאמר הרבי ביום המחרת במוצאי ט"ו כסלו הזכיר בין הדברים את הנאמר בשיחה זו.

🕒 תש"נ | ס"א שנה

יום שלישי - י"ד כסלו

לאחר תפילות מנחה ומעריב, אמר הרבי שיחה קצרה:

"בעמדנו בט"ו בחודש שבו "קיימא סיהרא באשלמותא", ובבואנו מיום השלישי ש"הוכפל בו כי טוב", נחלק כעת שליחות מצוה לצדקה וכל המוסיף מוסיפין לו".

בכניסתו של כ"ק אדמו"ר שליט"א וביציאתו מבית הכנסת ניגנו הקהל ניגוני חתונה.

ובדוגמת יחוד שמשא וסיהרא".

כמו כן דיבר הרבי במעלת חודש כסלו בו הי' מתן תורה דפנימיות התורה.

במוצאי השבת הוציא הרבי לאור קונטרס מיוחד לרגל היום - "קונטרס י"ד כסלו-תנש"א" ובו מאמר מוגה ד"ה "מרגלא בפומי דרבא". מאמר זה נאמר בהתוועדות ש"פ וישלח ח"י כסלו תש"מ, והוא מיוסד על מאמר (באותו ד"ה) שאמר הרבי הרי"צ בזמן החתונה בשנת תרפ"ט (בש"פ וישלח בסעודת השבע ברכות).

תשנ"ב | ס"ג שנה

השנה הוציא הרבי לאור עוד בעש"ק פי' ויצא קונטרס מיוחד לרגל שני ה'יומי-דפגרא' הסמוכים בחודש כסלו - י' וי"ד, ונקרא בשם: "קונטרס יו"ד-י"ד כסלו - תשנ"ב".

בפתח דבר לקונטרס נכתב: "לקראת יו"ד כסלו, יום הגאולה דאדמו"ר האמצעי, ויום הבהיר י"ד כסלו, יום נישואי כ"ק אדמו"ר שליט"א עם הרבנית הצדקנית מרת חי' מושקא נ"ע זי"ע - הננו מוצאים לאור את המאמר ד"ה פדה בשלום גו', שאמר כ"ק אדמו"ר שליט"א בהתוועדות

דש"פ ויצא, יו"ד כסלו תשכ"ב, שכולל גם ביאור בהמאמר וכל בניך לימודי ה' שאמר כ"ק אדמו"ר מהורי"צ נ"ע ב"ש"פ ויצא, קריאת החתן שי' לתורה, וביום ב' וישלח לילה של החתן-מאל בשיבת "תומכי תמימים" בווארשא", המאמר הראשון דדרושי החתונה (נדפס בקונטרס דרושי חתונה תרפ"ט)".

ואכן במאמר זה מסעיף ז' ואילך מבאר כמה ענינים במאמר החתונה.

ש"פ וישלח - ט"ז כסלו

בעת ההתוועדות הזכיר הרבי כמה פעמים את שייכות ענין הנישואין לימות המשיח דוקא, והאריך במעלת הימים בהם "קיימא סיהרא באשלמותא" בחודש כסלו דוקא. בין הדברים אמר הרבי:

"ויש לקשר זה עם דרושי חתונה שאמרם כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו (שנדפסו מחדש ובתוספת ביאור כו') - דרושים בתורת החסידות השייכים לחתונה - שבה מודגשת ביותר השייכות לחתונה דכנסת ישראל עם הקב"ה לימות המשיח, שאז יהי' עיקר ושלמות הגילוי ד"תורה חדשה מאתי תצא".

בטו"ב כסלו חילק הרבי בידו הק' את הקונטרס "דרושי חתונה תרפ"ט" לאלפי אנשים נשים וטף.

כתבי יד קודש

הקשורים לחתונת כ"ק אדמו"ר והרבנית הצדקנית

ק"ש, חותנו, החתן, דוד ק"ש הרמה"כ שי' הארענשטיין וכו'. בתוך הסעודה מאמר וכל בניך גו' - [נדפס קונ' ב'. ועיין בשיחת יט"כ פ"ט מה שנתחדש על הנאמר ב"פ ויצא] - אחר המאמר נגונים עד אה"צ לילה. אחר ברהמ"ז אמר ק"ש שברצונו גיין א טאנץ עם תלמידי הקבוץ עשו עיגול גדול וכק"ש רקד עם המקורבים והתמימים יחיו. אח"כ הכריז יר"ר ועד הישיבה רש"פ זאלמאנאו בשם כל התמימים משיגחים מנהלים של הישיבה מזו"ט מזו"ט לכק"ש לכל המחוננים וכו'.

למחרתו י"ד כסלו שעה ה' ערב התחלת קבלת פנים במעון הישיבה. בראש השלחן - ע"פ ציווי ק"ש ולמרות בקשת החתן - החתן, מימינו ק"ש ובשטר"ימעל, משמאלו הרה"ח הר"א ש"ס. אחרי שעה קלה פתח כק"ש: ידוע ומפורסם אז בעת כו' ואמר המאמר לכה דודי [כ"ז בקונ' ב']. אחרי הדא"ח הלך כק"ש עם החתן לחדר מיוחד שהו שם שעה קלה. משם ל"באדעקענס" ומשם להחופה בחצר הישיבה תחת כיפת השמים. בעת ההליכה להחופה צוה ק"ש לנגן ניגון אדה"ז דד' בבות וגם כק"ש בעצמו שר. סידור קידושין וכל הז' ברכות - כק"ש. אחרי החופה - כק"ש חו"כ וכל המחוננים סרו למעון הישיבה לנוח מעט. וכל הקרואים לאולם גדול - במק"א - ששם הוכנה הסעודה, כרצון ק"ש שרק חלק הרוחני יהי' במעון הישיבה.

כעבור שעה ויותר באו גם כק"ש חו"כ וכו' לשם. משקה ומזונות. כק"ש הלך סביב השולחנות ויחלק משקה לכאו"א בברכה. בגשתו למקום עמידת תלמידי הישיבה צוה להמשיגין ר"א שימחאוויץ לחלק משקה לכ"א מהתלמידים ויאמר: תמימים אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עלי', קיום התורה בא ע"י היגיעה דוקא. לימוד התורה בכלל הוא ע"י היגיעה דמי שמתיגע בא על עומק הדבר, דגם מי שיש לו שכל טוב שכל דק ובהשקפה ראשונה לוקח הענין בטוב, מ"מ מי שאין שכלו טוב כ"כ אבל מתיגע על השכל בא על העומק יותר, לפי שהתורה היא חכ' פי' אלקות, דגם שכל הנגלה שכתורה הוא אלקות. ובשביל זה הוא מה שבאים בגלות. הגלות הוא בישראל בכלל ולומדי תורה בפרט ואתם תמימים בפרט (יש בזה אריכות דברים נאר ניט דא איז דער ארט פון דעם און ניט יעצט איז דער זמן דערפון, ועיקר קיום התורה הוא במי שממית עצמו עלי', תדעו תמימים שעליכם לבטל עצמכם מכל וכל און אויף דעם גייט איהר, תלמדו תורה ביגיעה, גם בנגלה, וכן תלמדו חסידות ולא שתשאר רק ההשכלה לבדה רק תבוא לידי פועל, הפי' במדות טובות ואז הנני מברך אתכם, איהר זאלט גיהאלפען וערען בכל הענינים הנצרכים לכם ותאריכו ימים ושנים כו'. אחרי הפסקה דא"ח אשר ברא ששון [קונ' ב'] ונמשך עד חצות לילה. נט"י לסעודה. באמצע הסעודה צוה ק"ש לא' התמימים לחלק משמו תשורה לכאו"א מהנאספים פוטו ממכ' גכת"יק אדה"ז בצירוף מכ' מכק"ש. ניגונים ככלי זמר. גמר הסעודה אחר שעה ו' בקר.

ביום ד' שעה ו' ערב סעודת ז' ברכות באולם זה. בסעודה זו נוכחים הרבה מאדמו"רי פולין ושלחן מיוחד עבורם ובראש השלחן ק"ש הרה"ח ר"א ש"ס והחתן. באמצע הסעודה צוה ק"ש לנגן הניגון דד' בבות במתינות וגם כק"ש והרביים שוררו. אחר ברהמ"ז ריקוד כק"ש עם הרביים והרבנים. אחרי שעה קלה המאמר כל הנהנה [קונ' ב'].

למחר שעה העשירית בקר נסע ק"ש עם כב"ב שי' לביתו ריגא.

הגהת כ"ק אדמו"ר על ההנחה מדבריו הק' בעת הברכה
 י"ד כסלו ה'תשל"ט - יובל החמישים

כס"ד. ברכה כ"ק אדמו"ר שליט"א לאנ"ש שיחיו שברכו אותו

לרגל יובל החמישים לנשואי כ"ק אדמו"ר שליט"א

- י"ד כסלו ה'תשל"ט, אחרי תפלת מנחה.

עם זאל מקויים ווערן (ווי גערעדט נעכטן¹ בארוכה) דער כל המברך

מחברך², בברכתו של הקב"ה, פון דעם אויבערשטן אליין, וואס ברכתו איז

אין אן אופן וואס "חוספתו מרובה על העיקר"³,

און ס'זאל אראפקומען למטה מעשרה טפחים, ובקרוב ממש,

און הערן בשורות טובות איש מרעהו.

(כשא"ת לכ"ק אדמו"ר שליט"א שנמצאים כאן כמה מאלו שהיו בעת החחונה

- אפרו)

זאלן זיי זוכה זיין צו זיין צום יובל הששים.

(1) בהתוועדות דאר לי"ד כסלו.

(2) סוטה לח, ב. ירושלמי הובא בחוד"ה ואברכה - חולין ס, א.

(3) ב"ר פס"א, י.

(4) א"ת ו' זולתה גאון אין דגדית גמ' אה אסדה ע' (ע"ל) אטמה "זו"א".
 (ז' ו' ופירושו - ע"ל ע"ל) ויגה אלה ס'ה ע"ל (א) ויגה ויגה
 דגד' א"ת א"ת א"ת א"ת א"ת א"ת

מענוה כתי"ק

(4) שנה זו מובדלת משאר שנים בנקיבת שם לה לבדה, ע"ש (תק"ש) 'לשמחה' "מנוחה" (רש"י וספרונו - בהר כה, יוד). וראה אבות ספ"ה תק"ז תכ"א (ב"ו, א) ובתנ"א ובאור"ת בעלת מספר ששים (כמצוין במפתחות).

גהות כ"ק אדמו"ר על ה'פתח דבר'
ועל המאמר ד"ה לכה דודי תשי"ד
יצא לאור לקראת יובל שנים לנשיאות - י"ד כסלו ה'תשל"ט

ב"ה.

בקשר לשנת החמישים מחתונת כ"ק אדמו"ר שליט"א (תרפ"ט -
תשל"ט) - מדפיסים אנו בזה ^{המאמר} ד"ה לכה דודי אשר לכ"ק אדמו"ר שליט"א.
מאמר זה נאמר בש"פ תצא, י"ג אלול¹, ה'תשי"ד², ~~מיוסד~~ ^{זכרית היום}
(ביאור) על ד"ה לכה דודי, תרפ"ט³ שנאמר ע"י כ"ק אדמו"ר (מהוריי"צ)
נ"ע בעת קבלת הפנים של חתונת כ"ק אדמו"ר שליט"א.

כ"ק אדמו"ר שליט"א הואיל להגי' המאמר כעת, וניחוספו בו
הערוה וסראי מקומה הבאות בשולי הגליון.

מערכת "אוצר החסידים"

י"ג כסלו, ה'תשל"ט, ברוקלין, נ.י.

- 1) יום חתונת כ"ק אדמו"ר (מהוריי"צ) נ"ע בשנת הרנ"ז.
- 2) שנת העשרים וחמש לחתונת כ"ק אדמו"ר שליט"א.
- 3) נדפס בקונטרס דרושי חתונה (ברוקלין, תשל"ט). וראה מה שאמר
טרם שפתח דרוש זה (שם ע' מה).

ג) ומשל הבי הוא מבן יניק וקטן שאביו רוצה להשתעשע עמו פא"א והרי התינוק הוא קטן. צריך האב להשפיל את ידיו כו' להרים בנו הקטן בכדי שיוכל להשתעשע עמו בקירוב פא"ס. דהגבהת התינוק הוא רק ענין חיצוני, והוא רק הקדמה להקירוב פנימי שלאחיו (השעשועים כו'). והנה מקור משל זה הוא בארית לההי"מ, ושם ישנה הוספה (שלא נעתיקה בהמאמר"), שהקטן משתעשע בזקן שלוי (של האב) וייל שבוה מרומז, שהמשכת המקיף (שקודם ההשפעה פנימית) היא למעלה מהשתלשלות. דזקן הוא י"ג תיקוני דיקנא, י"ג מדהיר שלמעלה מהשתלשלות. אלא מי"מ יש להם איזו שייכות להשתלשלות, כמשי"ג זכור רחמיך גר' כי מעולם המה [שלכן נק' בשם, מדותי' מלשון מדידה"י]. גם ידוע בענין השערות שהוא הארה בלבד. אמנם ע"י ההשפעה פנימית שלאחיו (אף שהיא למטה מבחי' מקיף) נמשך העצם שלמעלה מהמקיף (עיד הניל סעיף א' במעלת יחוד זרין (שהוא יחוד פנימי)

על יחוד א"א
פנימיות א"א וז"ל פ"א פ"א

כ"י א"א ד"א פ"א א"א
ז"ל

ד) וקד"ז הוא בעבודה (כמו שבאר בהמאמר), שהחלה עבודה האדם בכל יום היא עבודת התפלה, כמשי"ג חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו כי במה נחשב הוא, אל תקרי במה אלא במה, דקודם התפלה נחשב האדם כמו במה. ותפלה הוא לשון התחברות, שע"י התפלה מחקשר האדם באלקות. וסדר התפלה הוא, שמקודם צ"ל הקירוב כללי (המסכה חיצונית) [כמו שבאר ענינו בהמאמר], ורק אחר"כ נעשה הקירוב פנימי, שהאדם מחקשר באלקות באופן כזה שממשיך באלקות בכל עניניו הגשמיים.

כ"י א"א ד"א פ"א א"א
ז"ל

תמונות נדירות אלו, בלווי דברי הסבר ורקע, ניתנו ע"י הרב שלום דובער שי' לוין, ספרן ראשי בספריית אגודת חסידי חב"ד. חלק מהתמונות מתפרסמות גם בספר המיוחד **"מבית הגנזים"** שבעריכתו, שיצא לאור לקראת ה' טבת הבעל"ט.

הספר, המודפס על דפי כרומו צבעוניים ובכריכה מהודרת, ומופיע בלה"ק ובאנגלית, כולל בתוכו: מכתבים ומסמכים, תמונות וציורים, מגילות וחפצים, ספרים נדירים וכתבי-יד - מ"בית הגנזים" אשר בספריית אגודת חסידי חב"ד - אהל יוסף יצחק - ליובאוויטש.

האלבום המהודר (564 עמודים), מפגיש את הקורא עם ממצאי היסטוריה מרתקים, ופותח שביב להצצה חיה אל תוך אוצרותיה הנדירים של הספרי" החב"דית הנודעת.

תמונות נדירות

תמונות נדירות של כ"ק אדמו"ר מתקופת נישואיו

הרבי עומד כאן לבוש בסירטוק וחגור באבנט. והיא כנראה מתקופת נישואיו.

אך לא מסתבר כלל שהוא מיום החתונה, שהרי אחרי שאדמו"ר הריי"צ נ"ע הלביש לו האבנט, שוב לא נפרדו (כמצויין ביומנים).

גם לא מסתבר שהיא מתפלת המנחה שלפני הקבלת פנים, שלא נראה שלבש אז סירטוק, ובפרט סירטוק משומש.

מסתבר יותר שהיא מהשנים הסמוכות לאחרי החתונה; אולי - אחרי לבישת הסירטוק והאבנט לפני כניסת השבת.

גם לא נראה שהיה בדרך אגב, שהרי את הסירטוק לבש רק בשבת, ומי יצלמו בזמן הקצר שלפני קבלת השבת, אחרי לבישת הסירטוק.

לכן מסתבר יותר להניח שנעמד לתמונה, אולי בשביל לשלוח התמונה לאביו. ולפי הגיל נראה שהוא תקופה קצרה אחרי נישואיו.

תמונה זו מראה כי היא מאותו חדר במלון, שבו צולמו גם התמונה הראשונה והבאה, אלא שהפעם הוא יושב בפינת החדר, בין שני החלונות, ליד שולחן כתיבה, שעליו מנורת לילה וטלפון.

על פי הדמיון נראה שצולמה בסמיכות לתמונה הראשונה, אלא שבתחלה צילמוהו בחליפה, ואח"כ כשהלביש את הסירטוק לשבת צילמוהו שוב.

תמונה מהרבי בפארק בפאריז - תרצ"ג.
מהתמונה נראה ברור שהרבי עמד
בפארק, ומתעמק ביותר באיזה עניין,
ובשעת מעשה צילמוהו.

זאת רואים מהעובדה שעמד בעינים
עצומות, וההתאמצות העיונית דבזה נראית
בעליל, בשרירים שבידיו הכווצות זו בזו.

גם עצם העמידה (תנוחה) של הרבי אינה
רגילה לגמרי, כי אם מורה על התאמצות
שכלית.

רגיל הייתי לראות את הרבי במשך
עשרות שנים, מידי יום ביומו, ואני רואה
בעליל שהתנוחה הזאת אינה טבעית
לגמרי, כי אם שהיא מורה על התאמצות
עיונית! צורת אחיזת שני ידיו, אחוזות זה
בזה, בשריר חזק, וצורת הגב הזקוף, הרי
שמלבד סגירת העניים, מורים בעליל על
התעמקות עיונית.

ובאשר לתאריך, נראה לי לקבוע את
שנת תרצ"ג. וזאת על יסוד העיון המדוקדק
בזקן, ועל יסוד העובדה שבאותה שנה
התיישב בפריז, ועד אז גר בברלין.

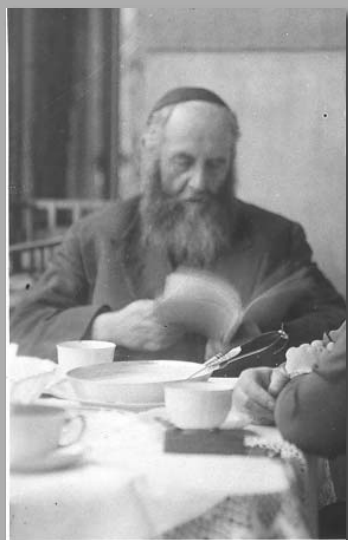

תמונה מהשנים שלאחר החתונה
בה נראה הרבי עומד במועיל חורפי בחצר בית

לפנינו תמונת כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע, יחד עם הרבי משנת תרפ"ט, כנראה בסמיכות לימי החתונה; אולי בתור חתן לפני החתונה.

הרבי עומד, ולידו יושב כ"ק חותנו אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע, אוהו בידו של הרבי. אצל השלחן בפנית האוכל, כנראה בריגא.

לצדה תמונה נוספת, באותו מעמד ובאותו זמן, בה יושב כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע, אצל אותו שלחן בחדר האוכל, מעיין בספר.

תמונת כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע, יחד עם הרבי מיום כ"ה אדר ראשון
תרצ"ה, במחנה נופש פורקערסדארף, לשם נסע להתרפאות.

בתמונה נראה עומד בין העצים יחד עם הרבי.

לצדה שתי תמונות נוספות, באותו מעמד ובאותו זמן, בהן נראה כ"ק
אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע עומד בפני עצמו.

מוקדש
לחיזוק ההתקשרות
לב"ק אדמו"ר זי"ע נשיא דורנו
ולזכרון הרבנית הצדקנית מרת ח' מושקא נ"ע זי"ע

לרגל יום הבהיר י"ד כסלו - שמונים ואחת שנה
ה'תרפ"ט - ה'תש"ע

